

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ „ПРАВО“

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на

дисертационен труд за присъждане на образователна и
научна степен „доктор” по научна специалност 3.6 „Право”,

на тема:

**ИЗГОТВЯНЕ И ПРЕДЯВЯВАНЕ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ
ПО РЕДА НА ГПК**

**НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:
проф. д-р Тодор Коларов**

**София
17.06.2024 г.**

Дата на провеждане на заседанието на научното звено, допуснало дисертацията до защита:

.....
.....

Дата, час и място на провеждане на публичната защита:

.....

Състав на научното жури:

ВЪТРЕШНИ ЧЛЕНОВЕ:

1. Доц. д-р Силвия Цонева
2. Доц. д-р Цветалина Петкова

Резервен вътрешен член: Доц. д-р Гинка Симеонова

ВЪНШНИ ЧЛЕНОВЕ:

1. Проф. д-р Антон Грозданов
2. Доц. д-р Петър Бончовски
3. Доц. д-р Рая Илиева

Резервен външен член: Проф. д-р Момчил Мавров

I. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1.1. Актуалност на темата и практическо значение на изследването

Дисертационният труд „Изготвяне и предявяване на разпределение по реда на ГПК” разкрива основни моменти, които имат ключово значение за правилното и законосъобразно разпределяне на събраната в резултат на упражнената държавна принуда сума между многото вискатели.

Изследването на тези процеси е продиктувано от липсата на подобни всеобхватни проучвания към настоящия момент.

С приемане на новия ГПК (01.03.2008 г.) в частта на изпълнителното производство и прилагането на държавната принуда (като сурогат на липсващото доброволно изпълнение) законотворецът постигна до голяма степен своята цел - да направи процеса по-бърз, по-ефективен, по-икономичен, съобразен с изискванията на новия век и „модерното“ европейско законодателство. За съжаление обаче, новите моменти в правната уредба не засегнаха разпоредбите, свързани с изготвянето и предявяването на разпределението в изпълнителния процес по реда на ГПК. Тази проблематика е твърде остаряла и консервативна, „разпиляна“ в множество законови и подзаконови нормативни актове, не е систематизирана прецизно, подчинена е на противоречиви правни норми, а колизията между тях поражда трудности, разнопосочна съдебна практика и препирни сред юридическите среди.

В законодателството и в правната доктрина (преди и след 01.03.2008 г.) липсват конкретика и ясно разписани правила по този значим, твърде важен, изключително сложен и все по-актуален проблем, който е проява на кулминацията на съдебния спор и слага край на динамично развиващия се граждански процес, в частност – на принудителното изпълнение, чрез очакваното справедливо и законоустановено удовлетворяване на кредиторите. Отсъствието на обстойно, задълбочено и цялостно изследване и проучване на материята, свързана със същността и процесите по изготвяне и предявяване на разпределение по реда на ГПК създава нескончаеми спорове и „спънки“ сред съдебните изпълнители (държавни и частни) и формира разнопосочно вътрешно убеждение сред съдебните състави в страната при тълкуването и прилагането на правните норми, уреждащи тази проблематика. Празнотите в новия ГПК досежно начина и метода

на изготвяне на разпределение се запълниха с множество важни тълкувателни решения, които са крайно недостатъчни, за да разрешат сложната и специфична материя в цялост. Необходимо е остарялата уредба да бъде спешно „реновирана“, актуализирана със съвременните изисквания на икономическите отношения в страната и ЕС, да бъде съобразена с най-новите изменения в цялостното ни законодателство и чрез един иновативен подход да бъдат регламентирани всички материалноправни и процесуалноправни норми относно разпределението.

Включените от законодателя след 2008 г. нови моменти в ГПК и в частност – в принудителното изпълнение, доведоха до все по-усложнена процедура по изготвяне на разпределението. Въвеждането на заповедното производство, конкуренцията между публичните продани на съдебните изпълнители (държавни и частни), въвеждането на ДДС за съдебните изпълнители, конкуренцията при събиране на вземанията с публичните изпълнители, колизията с универсалното принудително изпълнение и с изпълнението по ДОПК и ЗОЗ, наличието на предходно вписани вещни тежести – искиви молби, апортни вноски, запори и възбрани и пр., и пр. – това са само една малка част от предизвикателствата, които стоят пред съдебния изпълнител, разпределящ постъпилата сума.

Правилно изготвеното и предявено разпределение по реда на ГПК ще доведе до чувство на удовлетвореност и справедливост сред гражданите и бизнеса в България и до повишаване на уважението и доверието им в съдебната система. Ръководена от дългогодишен практически опит и от желанието да представя обективно спорните моменти, да изтъкна всестранно и пълно съществуващите празноти и пречки, с които ежедневно се сблъскват колегите-юристи, счетоводители за необходимо да изразя своята гледна точка, да изложи своите аргументи и да изкажа собствено становище. Вложените творчески усилия са ръководени от желанието да бъде полезна и да внесе яснота в сложния процес по разпределяне на постъпила сума между привилегированите и хирографарни кредитори. Разпределението по реда на ГПК е важна необходимост за гарантиране на спокойствието и сигурността на гражданския и търговския оборот, за нуждите на обществото като цяло. Защото именно с влизане в сила на разпределението се придобива реално и окончателно осъществяването на съдебно установеното право.

1.2. Обем и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от общо 214 страници, като структурно са обособени: увод, шест глави и заключение. Всяка глава завършва със съответните изводи.

Основната част от изследването е подредена по следния начин:

* В глава първа – „Цел, задачи и метод на изследване“ – очертавам поставените цели и задачи пред настоящото изследване, кои методи са използвани в процеса на работа и какви са очакваните резултати.

* Във втора глава в кратък исторически преглед се разглежда генезисът и развитието на основни институти в правото – хирограф, несеквестрируемост, привилегии, перемпция, поръчителство, такси и лихви, разпределение – и техният съвременен аналог.

* Трета глава е озаглавена „Текущо състояние на проблема“. В нея се спирам подробно на съществуващата в момента противоречива съдебна практика във връзка с изследвания проблем; както и на постановените множество тълкувателни решения. Разкривам наличната колизия в изготвяните разпределения, свързана с изпълнението по ЗОЗ и универсалното принудително изпълнение, с изпълнението по ДОПК. Накратко е разгледано „частното лихварство“. (Терминът „частно лихварство“ въвеждам единствено с оглед изясняване проблематиката по настоящия труд).

Сърцевината на изследването обхваща следващите три глави:

* Четвърта глава, в която разглеждам спецификата на банковите сметки на държавните и частните съдебни изпълнители, по които постъпват суми за разпределяне, в резултат на осъществен способ на принудително изпълнение, а именно – специална, лихвена и обикновена (при ЧСИ), респективно – набирателна и транзитна с титуляр Висш съдебен съвет (при ДСИ). По-нататък се спирам върху процеса на изготвяне, структурата и съдържанието на разпределението. Разглеждам въпросите, които са неразривно свързани и които първоначално следва да бъдат обсъдени (преди изготвяне на самото разпределение), а именно – за недопустимост на изпълнението, несеквестрируемост, перемпция и давност, противопоставимост на наложените и вписани запори и възбрани, подновяване на вписването на ипотека и залога. Подробно се спирам на мястото на привилегиите по чл. 136 от ЗЗД в разпределението. Специално внимание е отделено на наличието на регистрация на длъжника по ЗДДС, както и регистрацията на ЧСИ/ДСИ по ЗДДС. Направени са предложения de lege ferenda.

* В пета глава, озаглавена „Присъединени кредитори“ се спирам на предходно вписани вещни тежести – възбрани, ипотeki, искиви молби, решения и пр.; предходно вписани запори върху движимости, включително вземания. Разглеждам статуквото на присъединените в разпределението кредитори по чл. 458 от ГПК във връзка с чл. 191 от ДОПК; чл. 459 от ГПК, както и тези, присъединени по чл. 456 от ГПК. Акцентирам към върху противопоставимостта на тези вписвания/налагания. Обсъдена е противоречивата съдебна практика. Специално внимание отделям на точното изчисляване на всички притежания и тяхното погасяване в поредицата разноси, лихви, главница, съгласно ЗЗД. Показано е мястото в разпределението на хирографарните кредитори. Представена е формулата за изчисляване на дължимите суми на хирографарните кредитори по съразмерност, както и формулата на изчисляване на пропорционалната такса по т. 26 ТТРЗЧСИ и чл. 53 от тарифата при ДСИ, върху събраната сума (с или без ДДС). Вниманието е насочено върху усложненията, настъпващи при изготвяне на разпределение, във връзка с изпълнението на Регламент (ЕО) № 1896/2006 г. и Регламент (ЕС) № 655/2014 г.

* В шеста глава – „Други разпределения“ представям проблематиката при останалите хипотези на изготвяне на разпределение по ГПК, а именно – при възлагане на имот вместо плащане; при възлагане на вземането за събиране или вместо плащане (процесуална субституция или принудителна цесия); при продан на неподеляем имот, предмет на съдебна делба. Посочвам задължителните реквизити на постановлението за разпределение и какви последователни действия по насрочване и оповестяване /обявяване, предявяване/ на разпределението следва да предприеме държавният или частен съдебен изпълнител. Накрая се спирам на изплащането на сумите по влязлото в сила разпределение на правоимащите и неговото отразяване върху съответните официални удостоверителни документи, съдържащи се в кориците на изпълнителното дело. Очертана е проблематиката, която би възникнала при влизане в сила на измененията в ГПК от 01.07.2024 г. чрез издаване на електронен изпълнителен лист и отбелязване на плащанията „върху“ него, и по-точно – в електронната партида.

Следва заключение.

II.

ГЛАВА ПЪРВА

ЦЕЛ, ЗАДАЧИ, МЕТОД НА ИЗСЛЕДВАНЕ. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Дисертационният труд има за цел чрез изследване на константната съдебна практика и постановените от ВКС тълкувателни решения, спецификите на националното и европейското законодателство да бъде изработен и представен един обобщен, правилен и законосъобразен модел, еталон, образец на съставяне и предявяване на разпределение по реда на ГПК. В този модел да бъдат посочени реквизитите и очертани структурата и съдържанието, които следва да обективира в себе си разпределението, както и да бъде сложен край на полемиката между магистрати и съдебни изпълнители относно неговото наименование (сметка, протокол, разпределение, постановление). Амбицията на изследването е да разшири, обогати и надгради правната доктрина в тази област, да разреши спорните моменти при изготвяне на разпределението чрез създаване на прозрачност, прецизност, яснота и „предвидимост“, да бъде постигната процесуална и финансова икономия в процеса на изготвяне и предявяване на разпределението, в търсене на „визия“ за справедливост, обективност, безпристрастност и удовлетвореност, и най-вече – постигане върховенство на закона.

Обект на проучването са широк кръг от процеси, особености и законоустановени познания при съставянето на законосъобразно и правилно разпределение, обективизирано в постановление, изготвено от съдебния изпълнител /държавен или частен/, и специалният ред, предвиден в ГПК за неговото предявяване на всички страни и участници в изпълнителното производство. Процесът включва проверката на важни институти в правото като секвестрируемост, привилегированост и хирографарност, противопоставимост, перемпция и погасителна давност, задълбочено познаване в детайли на постановените тълкувателни решения във връзка с разноските по принудителното изпълнение, с присъединените по право кредитори, с обжалване на разпределението и т.н. Предмет на изследването е цялостното и всеобхватно усъвършенстване на способите, формите, изискванията и начините на изготвяне на разпределението с оглед постигане на крайният резултат. Чрез успешното разрешаване на поставените наболели проблеми (подробно анализирани в дисертацията), изследването реализира своята основна цел. С оглед спецификата и огромното разнообразие на хипотезите в практиката, изследването не

претендира за изчерпателност. Акцентът е поставен върху правилния подход при съставянето на разпределението, логическото мислене и детайлното познаване на правната материя.

За целите на настоящия труд сериозно и задълбочено са изследвани, обсъдени и разрешени изключително важни и наболели проблеми (задачи). Правилното и законосъобразно изготвяне (с необходимите реквизити), насрочване и предявяване на разпределение заема централно място в настоящото изследване. Чрез анализ и обобщаване на всички разпоредби, касаещи проблематиката, поетапно е очертан процесът на обективизиране на разпределението в правния мир. Значимостта на тези действия от страна на съответния съдебен изпълнител (или съответния съдебен състав) е с оглед защита законоустановените и гарантирани от законодателя права на кредитори, постигане на така желания и целен баланс между вискатели и длъжници и трети лица – участници в процеса, удовлетвореност на всички техни претенции и постигане на върховните принципи в гражданското съдопроизводство и правораздаване – справедливост, бързина и ефективност.

С оглед акцента на темата на дисертационния труд, не се разглежда обжалването на разпределението пред две инстанции и неговото влизане в сила, както и обжалването на разпределението чрез позоваване на несеквестрируемост при неговото предявяване и оспорването му от кредитор. По част от тези въпроси (относно обхвата на съдебната проверка при преценка на законосъобразността на оспорваното разпределение и какви са правомощията на съда след отмяна на обжалваното пред него разпределение) бе даден отговор в постановеното тълкувателно решение № 2 от 22.11.2022 г. на Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на ВКС. Други въпроси, свързани с обжалването, бегло, но неизбежно са засегнати в настоящото изследване при обсъждане начина на съставяне на постановлението за разпределение, както и колизията при изготвяне на разпределение по реда на ЗОЗ и ДОПК.

В настоящият труд са използвани широк кръг от методи на изследване – от анализ, синтез и обобщение на съществуващата теория и съдебна практика и сравняването ѝ с европейските аналози (в най-проблемната част за разноските), през изучаване на историческото познание и опит в тази сфера, до прилагането на емпирични изследвания (изложението формулира както теоретически, така и практически задачи, които взаимно

се преплитат и допълват). Чрез използване принципите на системност и последователност, с помощта на които достига собствени правни изводи и заключения, настоящият труд дава отговор на поставените проблеми. За разрешаване на някои от задачите са приложени похвати на индукция и дедукция, на логическо мислене и съждения на база научното познание.

Какви са постигнатите резултати? – Очертани са етапите (стъпките) през които следва да премине съдебният изпълнител преди, по време и след изготвяне на разпределението. Посочени са затрудненията, срещани от съдебните изпълнители, произхождащи от противоречията във „вътрешните убеждения“ сред магистратите и крайно недостатъчните опити за запълване на празнотите в правото чрез постановяване на тълкувателни решения. Изтъкната е необходимостта от адекватна и навременна законодателна намеса и промяна в тази област на правото (ГПК, ЗОЗ, ТЗ, ДОПК, ЗЗД) вследствие бурното развитие на общественно-икономическите отношения в страната, в ЕС и в международен аспект. Подчертано е обстоятелството, че тези промени следва да изхождат от интересите и да бъдат в служба на обществото – на стопанските субекти и гражданите, че те трябва бързо да изместят закостенелите и изключително „тромави“ норми, да бъдат модерни и гъвкави, за да могат лесно да се адаптират към непрекъснато и динамично настъпващите промени в пазарната икономика, финансите и търговията, политическият и стопанският живот в страната, в Европа и света. Бъдещите законодателни промени следва да отговарят на очакванията и потребностите на българските граждани, тези на ЕС и европейското икономическо пространство, с оглед повишаване на доверието им в праворазването, вярата им в устойчивостта, независимостта и безпристрастността на българската съдебна система.

III.
ГЛАВА ВТОРА
**ГЕНЕЗИС И РАЗВИТИЕ НА ОСНОВНИ ИНСТИТУТИ – ХИРОГРАФ,
НЕСЕКВЕСТИРУЕМОСТ, ПРИВИЛЕГИЯ, ПЕРЕМПЦИЯ, ПОРЪЧИТЕЛСТВО,
ТАКСИ, ЛИХВИ, РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ И ТЕХНИЯТ СЪВРЕМЕНЕН АНАЛОГ
(КРАТЪК ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД)**

Процесите по събиране, разпределяне и изплащане на дългове и парични суми имат своя генезис и датират от древността. От разкопките в Шумер, Акад и Вавилон черпим сведения за правото и съдопроизводството в стария свят. От най-древни времена фрагментите от шумерски закони – XX-XVIII в. пр. н. е. (1792—1750), както и други източници, като законите на Ур-Наму, на Липит-Ишар, надписите от Керкук и пр. дават, макар оскъдни и лаконични, данни, свързани със събирането и изплащането на дълговете и тяхното разпределяне между многобройните кредитори. Безспорно обаче, най-важен източник в тази насока е сборникът от закони на Хамурапи, от който черпим сведения за древноавилонското право, събирането и разпределянето на дълговете (съхраняван в музея Лувър, Франция).

Законите на Хамурапи изисквали съставянето на юридически документи относно една или друга сделка и установявали формата на съдебната процедура. Именно в стария свят и най-вече сред финикийците, а не в древен Рим следва да търсим корените на хирографа. Интересен е фактът, че именно в сборника със закони на Хамурапи намираме първите в историята на човечеството сведения за несеквестируеми вещи:

Не мога да твърдя със сигурност дали тази „несеквестируемост“ се отнасяла само за чиновете и длъжностите във войската, или били в сила и за други слоеве и прослойки от населението. Изхождайки от изразите „донасящият данък“¹ и „тимкар“², по мое мнение безспорен факт е, че нивата, градината, и къщата в древната Месопотамия не могли да бъдат отчуждавани и секвестирани нито „приписвани“ на роднини, дори и за задължения на техните собственици. От дълбока древност до днешното съвремие са достигнали

¹ Данов, Хр. Христоматия по история на стария свят. Пето преработено и допълнено издание. София: „Наука и изкуство“, 1976, стр. 169.

² Пак там.

желанието и стремежът на законодателите към „благоденствието на хората“³, „за да сияе справедливостта в страната“⁴, „да не може силният да притеснява слабият“⁵, да възтържествуват „истината и справедливостта“⁶. В законите на Хамурапи срещаме за първи път изразите „съдия“ и „свидетелски показания“, „присъда“ и „решение“, както и понятието „иск“ и „лихвоносен дълг“, „залог“. Съдебните функции по събиране на дълговете в древен Египет се възлагали на чиновници, назначавани от фараона/царя. Тези съдебни чиновници, освен че взимали решение относно възникналия правен спор, същите изпълнявали решенията или възлагали тяхното изпълнение на специални „изпълнители“, които „осребрявали“ или директно „изземвали“ блага и имущество от патримониума на длъжника и го разпределяли между неговите кредитори. Много често самият фараон ползвал услугите на лихвари – финикийци или жреци.

У нас – след освобождението от османска власт до приемането на Търновската конституция през април 1879 г., в Княжество България има руско политическо и административно присъствие (някои автори го наричат окупация), известно като Временно руско управление. Целта му е да подготви българите за самостоятелно държавно управление след освобождението им от османско владичество. През 1878 г. Съвет на руския императорски комисар приема „Временни правила за устройство на съдебната власт в България“ (в сила от 20.09.1878 г.).

Принудителното изпълнение по време на временното руско управление се подчинявало на временните правила, въведени от Канцеларията. По образец на царска Русия бил назначаван съдебен разсилен, от руски или български произход. Разсилните, (наред с окръжните съдии и кметовете в малките населени места), изпълнявали съдебните решения и събирали паричните суми веднага, на място и на ръка, срещу което издавали документ на длъжника. Ако „взискащият“ не присъствал на събирането и сумата не можела да му се предаде на ръка, тя била депозирана в съда, откъдето можел да я получи. В случай, че кредиторите били няколко на място се правело разпределяне между тях, което обстоятелство се записвало в специална (нарочна) книга. От 1936 г. в правния мир

³ Пак там, стр. 169 и сл.

⁴ Пак там.

⁵ Пак там.

⁶ Пак там.

на царство България съществува институтът на перемпцията в изпълнителното производство⁷.

Проследяването на историческия опит в развитието на важни институти в правото дава възможност днес да извлечем съответните поуки, позволява да открием доказано добри практики, за да можем да доусъвършенстваме националната правна уредба в динамично развиващото се икономическо и политическо съвремие и непрекъснато глобализацията се свят. Докато през 1892 г. необразованият и неопитен български законодател е създал един изключително „тронав“ , закостенял и консервативен закон, почти изцяло заимстван от чуждия опит, то не можем да отречем заслугата на законотвореца няколко десетилетия по-късно (1930 г.), когато на базата на вече натрупания и богат собствен практически опит, е разписал много по-модерни, прогресивни и демократични за своето съвремие правила и норми. Доразвит и усъвършенстван, съобразен със специфичните особености в обществения живот, с бита, морала и нравите на населението през първата половина на двадесети век, с икономическото развитие на държавата, Законът е отговарял на изискванията на националните стремежи, цели, възжеления и идеали и спомогнал да издигането на авторитета на държавата на Балканите и в Европа.

⁷ Наредба-закон за съдиите-изпълнители в България, обн. ДВ, бр. 47 от 01.03.1935 г., чл. 18 и сл.

IV. ГЛАВА ТРЕТА

ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА ПРОБЛЕМА

3.1. ПРОПУСКИ В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО. ПРОТИВОРЕЧИВА СЪДЕБНА ПРАКТИКА. ТЪЛКУВАТЕЛНИ РЕШЕНИЯ

3.2. КОЛИЗИЯ С ИЗПЪЛНЕНИЕТО ПО ЗОЗ И УНИВЕРСАЛНОТО ПРИНУДИТЕЛНО ИЗПЪЛНЕНИЕ

3.3. КОЛИЗИЯ С ИЗПЪЛНЕНИЕТО ПО ДОПК. ЧАСТНО ЛИХВАРСТВО

Въпреки старанието и желанието на законодателя, приетият през 2008 г. нов ГПК страда от известни празноти и несъвършенства относно материята, уреждаща както несеквестрируемостта, така и изготвянето на разпределение на постъпили суми в резултат на законосъобразно приложената и осъществена държавна принуда. Тази уредба като че ли беше „омаловажена“ и дори пренебрегната. Не беше отчетена важността и огромната ѝ роля при правоприлагането и ефективното правораздаване в страната. Без реализирано докрай резултатно, бързо и справедливо съдебно изпълнение, се обезсмисля целият граждански процес, а самият краен акт – влязлото в сила съдебно решение и силата на присъдено нещо, остава да съществува обективизирано само върху лист хартия.

В частта, визираща гарантираната на длъжника законова защита по чл. 447 от ГПК, (всеки отказ от защита по чл. 444 от ГПК и чл. 446 от ГПК е недействителен), няма как да не забележим, че в хипотезата на тази правна норма не е включен отказът на длъжника от закрилата по чл. 446а от ГПК. По мое мнение това е изключително важен пропуск (недоглеждане) в уредбата от страна на законодателя, накърняващ основни права на гражданите в РБ и предизвикващ противоречива съдебна практика. Нарушението на тази норма при всяко положение на изпълнителното дело прави изпълнителното производство унищожавемо. Тези текстове на закона се ръководят от съображения на хуманизъм, като обезпечават несеквестрируемост на известен кръг имуществени блага на личността, при чиято наличност се гарантира на длъжника и семейството му минимумът за скромно, спокойно и сигурно съществуване. Ето защо считам, че този пропуск в законодателството следва бързо да бъде отстранен.

Предприемането на плащане в резултат на осъществената държавна принуда, води до важната последица – прекъсване на давността. Съгласно чл. 116, б. "в" от ЗЗД – давността се прекъсва с предприемането на „действия за принудително изпълнение“ на вземанията, независимо от това дали действието е предприето от вискателя, или по инициатива на упълномощения по чл. 18 от ЗЧСИ съдебен изпълнител (за разлика от перемпцията). Съгласно ТР № 2 от 26 юни 2015 г. на ВКС, общо събрание на гражданска и търговска колегия по тълкувателно дело № 2/2013 г. – "...подаването на молба за издаване на изпълнителен лист на несъдебно изпълнително основание по чл. 242 от ГПК (отм.) не представлява предприемане на „действие за принудително изпълнение“ по смисъла на чл. 116 б. "в" от ЗЗД"⁸ и следователно (б.а.) – не прекъсва давността. Внимателният прочит на горепосоченото тълкувателно решение по аргумент за противното навява мисълта, че действието подаване на молба за издаване на изпълнителен лист въз основа на съдебно изпълнително основание – решение прекъсва давността. Считам, че подобно отправено до съда искане от страна на вискателя също не прекъсва давността. Давността не се прекъсва и с „предприемане на действие“ от вискателя за образуване на изпълнително дело и връчване на ПДИ, ако:

- липсват поискани от вискателя (вкл. упълномощаване по чл. 18 от ЗЧСИ), и/или
- „предприети“ от съдебния изпълнител действия в ПДИ на принудително изпълнение, чрез които длъжникът започва да търпи ограничение в правната си сфера (липсват поискани и приложени способи по принудително събиране на вземането).

Мисля, че ако в молбата за образуване на изпълнително дело (по издаден изпълнителен лист въз основа на съдебно решение) вискателят е поискал предприемане на действия за принудително събиране на вземането си (посочил е способ на изпълнение или е упълномощил ЧСИ по чл. 18 от ЗЧСИ), то давността се прекъсва, въпреки че законът в б. „в“ е предвидил само „предприемане“ действия за принудително изпълнение. Такива могат да бъдат „предприети“ и осъществени единствено от орган на принудителното изпълнение, следователно давността следва да бъде обвързана и с поведението на вискателя, а не само с приложените от съдебния изпълнител способи на

⁸ ТР № 2 от 26 юни 2015 г. по тълк. д. № 2/2013 г. на ОСГТК на ВКС.

принуда, които биха могли да се реализират на един по-късен етап в изпълнителното производство. В този смисъл – следва да се отговори положително на въпроса: прекъсвали ли се давността, ако в молбата за образуване на изпълнително дело (въз основа на невлязло в сила съдебно решение на въззивна инстанция) вискателят е посочил способ на принудително изпълнение, респективно – е упълномощил ЧСИ по чл. 18 от ЗЧСИ, но с връчване на ПДИ съдебният изпълнител не е „предприел“ действия на държавна принуда. Подобно становище (макар и оспорвано от други състави) е застъпено от Б. Белазелков в решение № 37/24.02.2021 г. на ВКС, 4-то гражданско отделение по гр. д. № 1747/2020 г.

В т. 10 на ТР № 2/2015 е посочен изразът „или“, т. е – поискано от вискателя или предприето от съдебния изпълнител валидно изпълнително действие.⁹

Цитираното по-горе тълкувателно решение посочва в изключително дискутираната в юридическите среди проблемна т. 10, че: когато вискателят не е поискал извършването на изпълнителни действия в продължение на две години и изпълнителното производство е прекратено по перемпция (чл. 433, ал.1, т. 8 от ГПК), нова погасителна давност за вземането започва да тече от датата, на която е поискано, или е предприето последното **валидно** изпълнително действие. При по-задълбочен анализ на този текст от тълкувателното решение, достигам до следните правни изводи:

– първо, перемпцията (пресекателността) настъпва, ако вискателят не е поискал извършване на „валидно“ изпълнително действие в рамките на две години, като началото на този период тече от датата на предходното поискано изпълнително действие от страна на вискателя. За настъпване на перемпцията валидно извършеното изпълнително действие от страна на упълномощения по чл. 18 от ЗЧСИ съдебен изпълнител в рамките на тези две години няма никакво правно значение. (За да настъпи перемпция се предполага, че е имало образувано изпълнително дело и то все още е висящо, както и обстоятелството, че е невъзможно да настъпи перемпция преди образуване на изпълнителното дело)

– второ, не така обаче стоят нещата с текста, намиращ се в края на т. 10 от тълкувателното решение, където е предвидено, че нова погасителна давност започва да

⁹ В настоящата хипотеза се спирам на случаите на поискано от вискателя принудително изпълнение, но не предприето такова действие с образуване на делото от съдебния изпълнител, например поради невнесена от вискателя авансова такса за налагане на заповед за налагане и вписване на възбрана и пр. и това действие е отложено във времето.

тече освен от последното поискано от вискателя, но и от последното предприето (вероятно и от съдебния изпълнител – б. а.) валидно изпълнително действие.

– трето, цитираното тълкувателно решение не дефинира какво следва да разбираме под понятието валидно изпълнително действие? Дали изготвянето на разпределението на постъпилата сума и неговото предявяване са валидно изпълнително действие?

Според утвърдилата се константна практика на съдилищата и в научните среди се оформи становището, че изготвянето и предявяването на разпределението не представлява същинско изпълнително действие и не прекъсва нито перемпцията, нито давността (тъй като разпределението не е свързано с процесуална принуда). В тази връзка – решение № 100255/16.10.2020 г. по в гр д №101/2020 г. по описа на АС – Велико Търново, решение № 260495/01.09.2020 г. по въззивно гражданско дело № 894/2020 г. по описа на ВОС;

В мотивите на решение № 37 от 24.02.2021 г на ВКС, IV ГО, по гр. д. 1747/2020 г. по описа на съда, производство по чл. 290 от ГПК, е посочено: **„Разпределението не е изпълнителен способ, то следва осребряването на имуществото или плащането от третото задължено лице, но то може да влезе в сила и въз основа на него да бъдат извършени плащания, дори да е изтекъл давностният срок, считано от влизането в сила на постановлението за възлагане или плащането по запора, тъй като кредиторът нито може да наложи влизането в сила на разпределението, нито може да наложи на съдебния изпълнител да извърши плащането.“**

За разлика от ЗЧСИ и изпълнението по реда на ГПК, възложената от кредитора по ЗОЗ териториална компетентност на ЧСИ не е ограничена от района му на действие (съответният окръжен съд). При това възлагане ЧСИ е договорен представител на кредитора (в правната доктрина възлагането по чл. 18 от ЗЧСИ се възприема като овластяване по мандатно правоотношение), а ЗЧСИ придава на овластения съдебен изпълнител правата и задълженията на депозитар, оторизиран (само и единствено) съгласно ЗОЗ да извърши разпределение на постъпилите суми. Считам, че в този случай на възлагане, разпределението не следва да бъде изготвено и предявено от ЧСИ по реда на ГПК, нито пък обжалването му следва да е по реда на ГПК (макар, че така е предвидено в ЗОЗ), поради което не споделям становището на Делян Николов и д-р Димитър Иванов¹⁰ и

¹⁰ Николов, Д., Иванов, Д. Изпълнително производство по ГПК и ЗОЗ. Второ преработено и допълнено издание. София: Сиела Норма, 2017, с.с. 573-574.

мотива на последните двама: „тъй като депозитар е частният съдебен изпълнител“. Ако приемем този аргумент – депозитар, съгласно чл. 38 от ЗОЗ, може да бъде адвокат или лицензиран одитор, а не само частен съдебен изпълнител. Депозитарят – адвокат или одитор дали биха избрали реда, предвиден в ГПК, или този, уреден в чл. 722 от ТЗ, при положение че заложникът кредитор извършва сам продажбата, която е вид сделка, а не публична продажба и страните по тази сделка – продавач–купувач в повечето случаи са търговци, регистрирани по ЗДДС. Защо обжалването на разпределението, изготвено от адвокат или счетоводител, да бъде по ред, различен от обжалването на разпределението, изготвено от ЧСИ? Тези норми са в обществен интерес и следва да бъдат еднакво и равностойно приложими за всички правни субекти в страната, без изключение – граждани физически лица, юридически лица и пр. Поставянето им на различен пиедестал навява мисълта за накърняване на гражданските права, нарушаване на Конституцията и е в разрез с устоите и принципите на правната държава. Считаю, че ЗОЗ в тази му част следва да претърпи съществени изменения, които съм посочила в изложението.

Съществена отлика между изготвеното от ЧСИ, в качеството му на депозитар по ЗОЗ, разпределение е свързана с обжалването на разпределението. ЗОЗ (различно от ГПК) регламентира, че родово подсъден за това процесуално действие е РС, но не по седалището на депозитаря (например – ЧСИ, както е уредено в ГПК и ЗЧСИ), а по местожителството или седалището на залогодателя. Водим от тази разлика е напълно възможна хипотезата залогодателят да е със седалище например в гр. Габрово, заложникът кредитор да е със седалище в гр. Бургас, а депозитарят, изготвящ разпределението, да е със седалище в гр. Пловдив, София, Видин и пр. Считаю, че този текст от ЗОЗ (чл. 41, ал. 2) се нуждае от изменение като бъде допълнен и конкретизиран по следния начин: „по седалище и адрес на управление на депозитаря“, с цел – бързина и процесуална икономия.

На следващо място – съществен белег на изготвеното по ЗОЗ разпределение е неговият срок за обжалване. Докато за изготвеното по реда на ГПК разпределение той е 3-дневен от деня на предявяване на разпределението, тук срокът е 7-дневен от обявяването му в съответния регистър (ЦРОЗ). И тук, подобно на ГПК, ЗОЗ препраща към чл. 278 от ГПК и важат същите правила относно суспензивния и деволутивен характер на жалбата срещу разпределението. В ЗОЗ липсва законоустановена процедура, относно начина на администриране на жалбата срещу разпределението. Тази огромна празнота (това

мълчание на закона) води до сериозни проблеми в практиката и следва да бъде запълнена в спешен порядък, т.к. на практика се стига до вредоносната последица – изплащане на сумите на заложените кредитори, без депозитарят да бъде уведомен нито от съда, нито от страните за депозираната жалба в съда – предвид изложеното по-горе относно обстоятелството, че жалбите се подават до РС по местожителството или седалището на залогодателя.

В ДВ бр. 98/12.11.2013 г. беше обнародван Закон за изменение и допълнение на ДОПК, с който бе изменен редът на погасяване на публични задължения, установявани от Националната агенция за приходите – данъци и задължителни осигурителни вноски. Видно от § 10 от ПЗР на закона, считано от 01.12.2013 г. влиза в сила ал. 6 на чл. 169 от ДОПК, в която е установено, че при прилагането на ал. 4, към погасяване на лихви се пристъпва след погасяване на всички главници на задълженията (с уточнението – до започване на принудителното им събиране). Когато даден длъжник има няколко установени от НАП публични задължения и не е в състояние да ги погаси едновременно до започване на принудителното изпълнение, състоящи се от главници и лихви за забава, първо се погасяват задълженията за главници, като се започва от онова задължение, за което срокът за изплащане изтича най-рано (освен ако в закон не е установено друго). Ако срокът на две или повече задължения за главница изтича на една и съща дата, те се погасяват по съразмерност. Същото се отнася и по отношение на лихвите към главниците. С изменението се предостави възможност да се погасяват първо главниците за данъци и задължителни осигурителни вноски с изтекъл срок за плащане, като по този начин се спира начисляването на акцесорното вземане за лихви. Целта на изменението бе да се предотврати увеличаването на размера на дълга. (Добре би било да се преосмисли и нормата на чл. 72 от ЗЗД относно погасяване в поредицата разноски, лихви, главница.)

На 01.01.2013 г. бе въведена една сметка за внасяне на данъци и осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване, здравно осигуряване и вноски за фонд ГВРС. Този факт (единната сметка) и предвид обстоятелството, че длъжникът бе лишен от правото на избор кое свое задължение да погаси по свое усмотрение, доведоха до изключителни затруднения сред публичните изпълнители, породени от обстоятелството, че длъжникът, внасяйки суми в горепосочената единна сметка на НАП счита, че погасява

едно свое конкретно задължение, а в същото време с внесената сума публичните изпълнители погасяват други негови задължения.

Съгласно чл. 162, ал. 2, т. 1 и т. 8 от ДОПК задълженията за данъци, задължителни осигурителни вноски и други вноски в бюджета, както и лихвите за тях, са публични държавни вземания и същите се погасяват по начин, посочен в разпоредбата на чл. 168 от ДОПК. Според т. 1 и т. 3 на чл. 168 от ДОПК, публичните вземания се погасяват, когато са изплатени изцяло, или погасени по давност.

Специално внимание в тази глава е обърнато на последователността на погасяване на вземането по пера. При погасяване чрез плащане (направено до образуване на изпълнителното дело при публичния изпълнител), когато сумата не е достатъчна да погаси цялото вземане, разпределението на същата се извършва съобразно чл. 169, ал. 1 от ДОПК – в последователност главница, лихви разноски. Нормата на чл. 169, ал. 8 от ДОПК обаче визира, че след образуване на изпълнително дело публичните вземания се погасяват в следната последователност: разноски, главница, лихви. Докато присъединеното по изпълнителното производство по реда на ГПК (чл. 458 от ГПК, вр. чл. 191 ДОПК) публично вземане ще се погасява от ДСИ/ЧСИ в друг ред (редът на погасяване е установен в чл. 76, ал. 2 от Закона за задълженията и договорите) – най-напред разноските, след това лихвите и най-накрая главницата.

Тази разлика представлява изключително важен и съществен проблем, произхождащ от въвеждането от законотвореца на различния ред (режим) на погасяване, в зависимост от органа, осъществяващ принудителното изпълнение. При едно разсрочено плащане, което е често срещано на практика и в двете производства, се оказва, че длъжникът ще плати коренно различна сума. В производството по ДОПК, в което се погасява най-напред главницата преди лихвите, длъжникът ще дължи в крайна сметка по-малко, защото лихвоносното вземане се погасява с привилегия, т.е., погасявайки първо главницата, сумата начислена за лихвата остава по-малка. И обратното – когато главницата се погасява последна, тогава вземането ще е в по-голям размер в края, заради натрупаната през времето лихва. Като се прибави и различният подход на работа и различните тарифи за такси и разноски в двете принудителни производства, ще се окаже, че разликата между това, което би събрал публичният изпълнител и ЧСИ-ДСИ, при едно и също възложено вземане, е значителна. Неминуемо ще се получи разлика между

погасяването по изготвеното и предявено по реда на ГПК разпределение от съдебните изпълнители и последващото погасяване от страна на публичните изпълнители на задължението по ДОПК от сумите, получени по същото разпределение от ДСИ/ЧСИ. От тази гледна точка правната уредба в ЗЗД и ГПК не е напълно прецизирана, справедлива и социална, в полза на гражданите, а е ориентирана най-вече към интереса на фиска.

Кредитор, който е пристъпил към изпълнение по ЗОЗ и същевременно е предявил вземането си в производството по несъстоятелност, ще може да участва в разпределението на средствата от продажбата на вещите от масата на несъстоятелността, ако не е получил пълно удовлетворяване при продажбата по чл. 32 от ЗОЗ. Вземането му обаче в този случай няма да е привилегировано и обезпечено и при изготвяне на разпределението от страна на синдика, същото ще бъде поставено в друг ред на чл. 722 от ТЗ, но за разлика от производството по ЗОЗ, където повече няма имущество, върху което кредиторът да насочи изпълнението, респективно – не може да бъде удовлетворен, тук при наличие на достатъчно осребрено имущество, ще бъде изцяло, или частично погасено вземането на зложния кредитор. Само при предявено и прието в производството по несъстоятелност вземане кредиторът по особения залог ще може да участва в събранието на кредиторите и да гласува при взимането на решенията от този орган в производството по несъстоятелността, ще може да възразява срещу сметките на синдика, да оспорва вземанията на другите кредитори и т.н.. Доколкото кредиторът по особения залог не може да бъде сигурен как ще се развият нещата в двата варианта – в изпълнението по ЗОЗ и по ТЗ, считам, че е нормално и естествено той да предяви вземането си в производството по несъстоятелността, като по този начин гарантира в най-голяма степен собствените си интереси. Считам още, че няма пречка двата процеса (по ЗОЗ и ТЗ) да съществуват и протичат паралелно (за разлика от процесите по ГПК и ТЗ), стига зложният кредитор да е добросъвестен и своевременно да уведоми синдика за пълното или частичното си удовлетворяване въз основа на влязлото в сила разпределение, изготвено от депозитаря.

Преди изменението в чл. 638 от ТЗ - ДВ бр. 66/2023 г. и след това, остава неразрешен въпроса: след реализирана публична продажба, влязло в сила постановление за възлагане, изплатен ДДС в полза на фиска, и в следствие открито производство по несъстоятелност на ипотечния длъжник – кой орган ще извърши разпределение на постъпилата сума, и ако това е синдика – следва ли съдебния държавен или частен

изпълнител преди да преведе сумата на синдика, да заплати ДДС в полза на фиска, данък на продажения от него имот в полза на общината и да удържи възнаградителната такса по т. 26 – съответно чл. 53 с ДДС или без ДДС. За съжаление ВКС не дава отговор на тези въпроси.¹¹

¹¹ Виж решение № 93 от 13.02.2024 г. по гр. д. № 4644/2022 г., 4-то г. о. на ВКС.

V. ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ПОСТЪПИЛА СУМА ПО СМЕТКА НА СЪДЕБНИЯ ИЗПЪЛНИТЕЛ. ИЗГОТВЯНЕ, СТРУКТУРА, СЪДЪРЖАНИЕ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО

4.1. НЕДОПУСТИМОСТ, НЕСЕКВЕСТИРУЕМОСТ, ПЕРЕМПЦИЯ, ДАВНОСТ

4.2. МЯСТОТО НА ПРИВИЛЕГИИТЕ ПО ЧЛ. 136 ОТ ЗЗД В РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО

4.3. НАЛИЧИЕ НА РЕГИСТРАЦИЯ НА ДЛЪЖНИКА, ДСИ/ЧСИ ПО ЗДДС

:

Разпределението е акт на съдебния изпълнител, обективиран в постановление, с който последният определя кои притезания подлежат на удовлетворяване, какъв е техният ред на удовлетворяване и каква сума следва да се изплати на правоимащите, с оглед пълното или частично погасяване на вземанията.

Професор Сталев отделя внимание на изготвянето и предявяването на разпределението по реда на ГПК в две страници, като посочва, че: „Разпределението е Постановление на съдия-изпълнителя, с което той определя кои притезания подлежат на удовлетворяване, какъв е редът за удовлетворяването им и каква сума се полага за пълно или частично изплащане на всяко едно от тях.“¹² Същото становище относно акта на разпределение е застъпено в Българско гражданско процесуално право¹³, където отново проблематиката, свързана с разпределението, е обективирана в рамките на две страници.

Професор Корнезов лаконично посочва: „Разпределението е Постановление на съдебния изпълнител, с което той определя кои притезания подлежат на удовлетворяване и между кои вискатели.“¹⁴ Според Г. Мутафчиев: „Разпределението е постановление на съдия-изпълнителя, с което се определя редът за удовлетворяване на вземанията на вискателите и какви суми се полагат на отделните вискатели.“¹⁵

¹² Сталев, Ж. Българско гражданско процесуално право. София: ИК Сиела, 2000, сс. 764-765.

¹³ Виж Сталев, Ж., Мингова, А., Попова, В., Стамболиев, О., Иванова, Р. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено издание. София: Сиела Норма, 2020, с. 1243.

¹⁴ Корнезов, Л. Гражданско съдопроизводство. Том. II. Съдебни и несъдебни производства. София: София-Р, 2010, с. 442.

¹⁵ Мутафчиев, Г. Изпълнително производство на народна република България. София: УИ „Климент Охридски“, 1989, с. 139.

„Разпределението е постановление на органа по изпълнението, с което той определя: 1) кои вземания подлежат на удовлетворяване; 2) какъв е редът за удовлетворяването им; 3) каква сума се полага за изплащане на всяко едно от тях.“¹⁶

Не се спори, че разпределението е обективирано в нарочен акт на органа по принудително изпълнение, а именно – Постановление. Въпреки това масово в страната съдебните изпълнители наименоват своите разпределения – протоколи, сметки, разпределение.

В тази глава насочвам вниманието върху етапите, които трябва да следва съдебният изпълнител, за да изготви правилно и законосъобразно разпределение на постъпилата сума. Според мен първа и най-важна преценка на съдебния изпълнител е проверката дали получената сума, подлежаща на разпределение, представлява секвестрируем доход/вземане, или имущество (както и дали същата не е платена след настъпила погасителна давност). Дали сумата е събрана в резултат на **допустим способ** на изпълнение и въобще на допустим изпълнителен процес (например – делото не е било спряно поради открито производство по несъстоятелност). „Проява на принципа на обективната истина е процесуалната възможност на съдебния изпълнител да разграничава имуществото на длъжника, подлежащо на принудително изпълнение и имуществото, което Законът освобождава от изпълнение (несеквестрируемост). Нарушаването на този принцип води до недействителност на действията на съдебния изпълнител“¹⁷. Разпоредбите на чл. 444 и сл. от ГПК са особен вид протекция и имат публичен характер. За спазването им съдебният изпълнител е длъжен да следи служебно.

Чл. 136 от ЗЗД не дава дефиниция на привилегията. В нашето действащо в момента законодателство липсва такава формулировка относно привилегията (вероятно се дължи на пропуск на законодателя). В чл. 8 на отменения ЗПИ е визирано, че правото на предпочитание при привилегията произтича от особеностите на основанието за възникване на вземането и е свързано с неговата социална и етична страна. В чл. 11 от същия отменен закон привилегията е посочена като право на предпочитане, което законът дава на едно вземане, по причина на неговото произхождение.

¹⁶ Градинарова, Т. Гражданско процесуално право. Курс лекции. Първа част. София: ИЦ „Ангел Кънчев“, 2015, с. 318.

¹⁷ Мутафчиев, Г. Изпълнително производство на народна република България, стр. 18.

П. Венедиков счита, че привилегията е особено качество на вземането, т.е. тя не е самостоятелно право, съществуващо наред с вземането. Сочи, че правото на предпочтително удовлетворяване на привилегированото вземане е неделимо от самото вземане на конкретния кредитор/взискател. Ал. Кожухаров определя привилегията за „облага, призната от закона на едно вземане, по силата на която то при принудително изпълнение се удовлетворява по предпочитане от цялото имущество на длъжника или от конкретно определен обект на същото"¹⁸. Иначе казано – няма привилегия без законово разпореждане. Не е възможно да се учреди привилегия от страните чрез постигане на договореност помежду им. На следващо място – привилегията е "облага" на определени вземания, а не на всички вземания. Законодателят предоставя тази облага при такива вземания на определен субект, които поради редица съображения – социални, икономически, морални и пр., следва да бъдат погасени преди всички останали искания и останалите кредитори следва да търпят тази протекция на държавата спрямо останалите. Типичен пример в това отношение е вземането за издръжка. То е привилегировано и следва да бъде удовлетворено преди всички останали вземания. Върху вземането за издръжка е забранено и недопустимо да се насочва принудително изпълнение. Съпоставено обаче с едно друго вземане с привилегия – ипотеката върху недвижим имот, правната уредба е регламентирана така, че ипотечното вземане стои по-напред от вземането за издръжка, т.е. първо с разпределението ще бъде удовлетворен предпочтително ипотекарният кредитор от продажбата на имота, след това ще бъде погасено вземането на конкретната община за дължим и неплатен данък на имота и едва след тях предпочтително ще бъде удовлетворено вземането за издръжка, от стойността на имота, в случай че има останала сума за това. Иначе казано, в конкретния случай вземането за издръжка е привилегировано спрямо останалите вземания, но то се явява хирографарно спрямо ипотечното вземане.

Не споделям становището, че правото на предпочтително удовлетворяване е насочено срещу останалите присъединени в изпълнителното производство взискатели/кредитори. Те нямат и не могат да имат (изключваме цесите) никакво общо правоотношение помежду си. Между тези активно легитимирани участници в

¹⁸ Кожухаров, А. Облигационно право. Общо учение за облигационното отношение. Книга втора. Нова редакция Огнян Герджиков. София: София-Р, 1992, стр. 159

изпълнителния процес съществува конкуренция на притезанията, тъй като принудителното изпълнение е насочено върху един общ обект, собственост на длъжника.

Според проф. Ж. Сталев – привилегиите имат **процесуално-правно** естество. „Те се свеждат в задължението на изпълнителния орган да удовлетвори при разпределяне на получената от изпълнението сума преди всичко ползващите се с привилегия притезания“¹⁹. Според Сталев привилегиата се брани с жалба срещу разпределението на съдебния изпълнител, именно защото е процесуално правомощие, на което отговоря единствено съответното процесуално задължение на съдебния изпълнител.

На противоположно мнение е проф. Ал. Кожухаров, който счита, че привилегиата е материално право. Съображенията му затова са следните: "Кредиторът има материалното право да му бъде платено с предпочитание, за това той може да иска да бъде удовлетворен по този начин...Процесуалното правомощие и процесуалното задължение на съдебния изпълнител да удовлетвори привилегирвания кредитор по предпочитание, нито е решаващо, нито изменя с нещо правната природа на привилегиата"²⁰. Според Ал. Кожухаров визираните по-горе правомощие и задължение на органа на принудително изпълнение зависят и следват от съществуването на материалното право на кредитора, от това, че кредиторът разполага с привилегия. „Ако кредиторът не би разполагал с такова, явно е, че съдебният изпълнител не ще бъде овластен нито с процесуално правомощие, нито обременен с процесуално задължение" – посочва още Кожухаров и счита, че да се определя естеството на едно право според това дали се брани с иск, или с жалба е "съвсем недопустимо"²¹.

Не мога да не изкажа съгласие и поддържам становището на проф. Кожухаров, относно полемиката: процесуалноправен или материалноправен е характерът на правото на предпочитане. Привилегиата е материално право, именно защото законът дава специална протекция и предпочитане на вземането още в момента на самото му възникване.

Регистрацията на длъжника по ДДС трябва да е налична към датата на данъчното събитие, а това е – датата на изготвяне на постановлението за възлагане (при имоти или движими вещи над 5 000.00 лв.), чл. 25, ал. 2 от ЗДДС, във връзка с чл. 496, ал 2 от ГПК,

¹⁹ Кожухаров, Ал. Облигационно право. Общо учение за облигационното отношение, с. 161.

²⁰ Пак там.

²¹ Пак там.

респективно – датата на предаване на движимите вещи на купувача, чл. 6, ал. 1 от ЗДДС, във връзка с чл. 482, ал. 2 от ГПК, т.е. към датата на прехвърляне на собствеността (а не към датата на влизане в сила на възлагателното постановление). Органът по принудителното изпълнение (ДСИ или ЧСИ) може да провери това обстоятелство като изиска писмена справка от съответната териториална дирекция на Националната агенция по приходите или като изготви такава по електронен път в публичния регистър на юридическите лица, регистрирани по ДДС. Считаю, че още с насрочването на дата за опис следва да се изготви справка по електронен път, или да се изиска информация от ТД на НАП, където е регистрацията на длъжника, за това дали той е регистриран по ЗДДС, от коя дата, кой е идентификационният му номер по ДДС, както и за номера на банковата сметка на ТД на НАП, по която следва да се преведе дължимият данък добавена стойност по продажбата. Не са малко случаите, когато от деня на извършване на описа на вещта, до деня на реализиране на проданта, длъжникът се дерегистрира по ЗДДС и обратно – към момента на описа длъжникът не е бил регистриран по ДДС, но на един по-късен етап се е регистрирал и това следва да бъде отразено в изготвеното от съдебния изпълнител обявление за публичната продан, с оглед информираност на евентуалните наддавачи и бъдещи купувачи. При движението на изпълнителното производство ДСИ и ЧСИ следва да се ръководят от Указание № 91-00-261 от 04.09.2007 г. относно данъчното третиране на доставки, свързани със земя и сгради и вещни права върху тях по Закона за данък върху добавената стойност, в сила от 01.01.2007 г., на Министерство на финансите, НАП. Съдебният изпълнител има задължение да преведе по посочената сметка на НАП „дължимия данък по продажбата“²² – т. 1 на ал. 1, чл. 131 ЗДДС.

При тълкуване на тази норма се оформят две становища досежно действителната воля на законотвореца. Първо, когато публичната продан е освободена доставка по смисъла на Глава четвърта от ЗДДС (чл. 38-50 от ЗДДС), данък не се начислява – в този смисъл е и писмо на Министерството на финансите, дирекция „Данъчна политика“ от 29.03.2007 г. Следователно при освободените доставки данък не се дължи и тези случаи на публични продажби от страна на ДСИ, ЧСИ са извън приложното поле на чл. 131 от ЗДДС. Горепосоченото тълкуване обаче вменява задължение на ДСИ, ЧСИ да преценява дали имуществото, от проведената от него публична продан е освободена доставка или е

²² ДВ, бр. 94/30.11.2010 г., в сила от 01.01.2011 г.

такава, подлежаща на облагане с ДДС. Докато в случаите на публична продан на недвижим имот проблемът се разрешава бързо и лесно, то тази преценка на практика е невъзможна в хипотезата на чл. 50, т. 2 ЗДДС, когато доставката е освободена, тъй като за придобиването на вещта, която е обект на публична продан, длъжникът не е ползвал данъчен кредит.

Някои съдебни състави считат, че чл. 131 от ЗДДС не изисква преценката на съдебния изпълнител дали публичната продан е облагаема с ДДС доставка, или не. Единственото условие, за да се реализира хипотезата на нормата, е длъжникът да е регистрирано по ЗДДС лице. Считат, че липсва вменено от закона задължение за съдебния изпълнител да изследва въпросите дали продажбата е, или не е облагаема доставка. След известен период от време, при евентуална ревизия на длъжника, ако се установи, че данъкът, събран от съдебния изпълнител не се е дължал, длъжникът ще има гарантираната му от закона процесуална възможност да го прихване срещу задълженията си към фиска или ако няма такива, да иска неговото възстановяване.

За по-голяма яснота и прецизност, както и за да се избегне създаване на противоречива съдебна практика, считам за уместно, че трябва да бъде изменен чл. 131 от ЗДДС, вр. чл. 45, ал. 7 от същия закон. Изрично чл. 83, ал. 5 от ППЗДДС (в сила от 01.02.2011 г.) визира: „Правото на избор по чл. 45, ал. 7 от закона в случаите на публична продан по реда на чл. 131 от закона се упражнява от собственика на вещта (длъжника, залогодателя, съответно собственика на ипотекираната вещ) след покана от публичния или съдебния изпълнител. Когато до обявяването на проданта не постъпи писмено уведомление от собственика на вещта (длъжника, залогодателя, съответно собственика на ипотекираната вещ), доставката е освободена.“ Според мен този текст следва да бъде поправен или добавен така: „длъжникът трябва да упражни правото си на избор най-късно в протокола за опис на вещта, тъй като в него се определя началната цена, от която да започне наддаването, респективно – се поставя задачата на вещното лице да определи пазарната стойност на имота с ДДС или без ДДС.“

Считам, че заделянето и изплащането в законоустановения срок на ДДС от публичната продан не представлява действие по изготвяне на разпределение и именно затова не се предявява на страните по делото. Считам още, че вземането на фиска за ДДС

не следва да бъде привилегировано в абсолютно всички хипотези и следва de lege ferenda този проблем да намери своето разрешение и място в чл. 136 от от ЗЗД.

VI. ГЛАВА ПЕТА

ПРИСЪЕДИНЕНИ КРЕДИТОРИ. ТОЧНО ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ПРИТЕЗАНИЯТА

5.1. ПО ПРАВО – ЧЛ. 458 ОТ ГПК, ВР. ЧЛ. 191 ДОПК, ЧЛ.459 ГПК

5.2. ПРИСЪЕДИНЕНИ КРЕДИТОРИ ПО ЧЛ. 456 ОТ ГПК

5.3. ТОЧНО ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ВСИЧКИ ПРИТЕЗАНИЯ.

ХИРОГРАФАРНИ КРЕДИТОРИ. ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА Т. 26 И ЧЛ. 53 ВЪРХУ СЪБРАНАТА СУМА.

5.4. УСЛОЖНЕНИЯ ПРИ СЪСТАВЯНЕ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ПЛАЩАНЕ И ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ЗАПОР НА БАНКОВИ СМЕТКИ

Според Г. Мутафчиев – „Присъединяването е другарство в изпълнителното производство. Чрез него се постига встъпването на друг взыскател във висящото (завареното – б.а.) изпълнително производство, за реализиране на парично притезание. Целта на присъединяването е встъпилият взыскател да бъде удовлетворен от същото имущество, което е обект на изпълнителното дело“²³ и върху което е насочена държавната принуда. При присъединяването в изпълнителния процес не се иска съгласието на първоначалния взыскател или длъжник/длъжници. Обаче същите следва да бъдат уведомени от съдебния изпълнител за присъединяването, с оглед правата им да оспорят вземането на встъпващия кредитор. Ако изпълнителното дело не е прекратено с постановление, респективно – приключено с разпореждане на съдебния изпълнител, към него могат да се присъединят други взыскатели и да искат продължаване на изпълнението чрез прилагане на предложени от тях способи на изпълнение. „Право на присъединяване притежава и първоначалният взыскател. Той може да присъедини друго свое вземане и да се удовлетвори от получената сума, върху която е наложен заповор“²⁴ или съдебният изпълнител е реализирал публична продажба на имущество. Когато длъжникът е един и същ, съдебният изпълнител следва да образува едно изпълнително дело, макар и да са представени няколко изпълнителни листи срещу него за различни притезания.

²³ Мутафчиев, Г. Изпълнително производство на народна република България, с. 133.

²⁴ Пак там.

Изпълнителните листи, които се представят след образуване на изпълнителното дело срещу същия длъжник, се присъединяват към вече образуваното дело (след заплащане на предвидената такса за присъединяване в размер на 50,00 лв. без ДДС – 60.00 лв. с ДДС). Само по този начин присъединеният по делото вискател би могъл да ползва вписаните преди него запови и възбрани и всички извършени изпълнителни действия до момента. Считам, че за това присъединяване (със запови или възбрана върху предмета, спрямо който е насочено принудителното изпълнение) съдебният изпълнител следва да следи служебно, макар че законът не му вменява такова задължение.

Професор Силяновски не е съгласен, че има другарство в случаите, когато различни кредитори, действащи по свои изпълнителни листове, насочат (“обърнат“) изпълнението върху едно и също имущество на един и същи длъжник. Той счита, че в тези случаи не са налице предпоставките за другарство, а онова, което обединява различните ищци по изпълнението е единствено обектът, от който те целят да получат удовлетворение. „В тези случаи – продължава Силяновски – е по-добре да се говори за съединение на изпълнителните процеси“²⁵. Професор Силяновски счита, че тези, които са били активни или пасивни другари, обикновени или необходими другари в гражданското съдопроизводство, могат да бъдат другари и в изпълнителния процес. Ако искът е бил предявен от другари например след постановяване на уважаващо иска решение, със съвместна молба другарите могат да насочат принудителното изпълнение срещу длъжника и обратно – когато другарството е било на страната на ответника, изпълнението може да се насочи съвместно срещу тях (например срещу двамата съпрузи, придобили имот в режим на СИО).

Подкрепям становището на проф. Силяновски, с допълнение от моя страна, че до другарство в изпълнителното производство може да се стигне при встъпване (чл. 101 от ЗЗД), или заместване в дълг (чл. 102 от ЗЗД) на някой от осъдените солидарно отговорни длъжници, както и при настъпило правоприемство по закон (хипотези, при които липсва присъединяване). Съображенията ми за това, че присъединените кредитори, действащи по свои изпълнителни листи не са другари в изпълнителното производство (дори и тези – присъединени по право – чл. 458 и чл. 459 от ГПК), са следните: всеки присъединен

²⁵ Силяновски, Д. Гражданско съдопроизводство. Изпълнително производство. Първо издание. София: Идеал О. О. Д-во, 1946, с. 20.

кредитор има право да иска прекратяване на делото по отношение на своя изпълнителен лист, да сключи извънсъдебна спогодба с длъжник/длъжниците, за всеки присъединен вискател текат различни срокове относно вземането (процесуални и материалноправни), относно обжалването на действията на съдебния изпълнител и пр. Дотук наподобяват обикновеното другарство. Какво се случва при подаване на жалба от един от присъединените вискатели или от длъжник и първоначален вискател срещу действия на съдебния изпълнител или срещу предявено разпределение. Съдебният изпълнител е длъжен, администрирайки жалбата, да я изпрати до всички страни в изп. производство, в т.ч. и до присъединените вискатели, които имат право на становище, съгласно ГПК. Ако сме хипотезата на чл. 437, ал.1 или 437, ал. 2 от ГПК – жалбата ще се разгледа от въззивната инстанция в открито съдебно заседание и ОС е длъжен служебно да призове не само жалбоподателя, първоначалния вискател и длъжника, но и останалите присъединени кредитори, свидетели, вещи лица. Решението на съда ще е общо и еднакво обвързващо всички присъединени кредитори. Ако жалбите са няколко на брой и подадени от някои от присъединените кредитори и от длъжника, то съдът ще ги обедини за общо разглеждане, за да избегне постановяване на противоречиви решения. Следователно сме изправени пред форма на необходимо другарство. Недопустимо и несъвместимо е според мен такова сливане (преливане) на видовете и качеството „другарство“ в изпълнителния процес – от обикновено в необходимо и обратно. От друга страна, за другарство може да се говори при активно или пасивно съединяване на искове за общо и безпротиворечиво разглеждане и решаване на предмета на спора от съда, а изпълнителното производство не е исково производство (не е спорно производство). Спорният предмет вече е разрешен от съда със СПН спрямо всеки един от кредиторите и длъжниците. В изпълнителния процес той вече има качеството на безспорност и определеност по всеки един изпълнителен лист. Спор възниква отново при депозирана жалба срещу действията на съдебния изпълнител, свързани с принудителното изпълнение, но този спор не е с материалноправно естество. В този смисъл считам, че становището на проф. Г. Мутафчиев относно другарството в изпълнителния процес досежно присъединените по чл. 456, чл. 458 и чл. 459 от ГПК кредитори е неправилно. Общото, което обединява тези вискатели в изпълнителното производство, е насочването на изпълнението и действията на съдебния изпълнител върху един и същ предмет, обект, имуществено благо – при присъединените по право, а в

останалите случаи – ползването на вече извършените до момента действия на принудително изпълнение с цел – включване в бъдещото разпределение на осребреното имущество. За това съвсем правилно проф. Силяновски заявява, че не е налице другарство в тези случаи, а съединяване/обединяване на отделни изпълнителни процеси (производства – б.а.), с оглед крайната цел – изпълнението на съдебното решение и общия интерес на кредиторите – постигане на пълно удовлетворяване от имуществото на длъжника и погасяване на задължението.

Постъпилите по изпълнителното дело суми се разпределят между правоимащите, съобразно привилегиите по чл. 136 и сл. от ЗЗД, като припадащата се част на обезпечения кредитор по ал. 1 и на необезпечените, но привилегировани кредитори по ал. 2 на чл. 459 от ГПК, се заделя и запазва по сметка на съдебния изпълнител и се предава на кредитора, след като представи изпълнителен лист. Следва да отбележа, че дори и да представи изпълнителен лист (или удостоверение по чл. 456 от ГПК), обезпеченият по ал. 1 или необезпеченият по ал. 2 от чл. 459 от ГПК кредитор следва да изчака изтичането на 14-дневния срок за доброволно изпълнение, даден на длъжника по закон с връчената от съдебния изпълнител покана за доброволно изпълнение и едва след това заделената по разпределението сума да му бъде „евентуално“ изплатена. Няма как да не акцентирам върху един проблем, а именно: заделената от съдебния изпълнител сума по чл. 459 от ГПК е изчислена от него към датата на изготвяне и предявяване на разпределението. Много често предварително обезпечените искиви производства продължават с години и когато в даден момент процесните кредитори се снабдят с изпълнителен лист за вземането си, то заделената по разпределението сума е вече крайно недостатъчна, с оглед пълното им удовлетворяване, т.е. докато длъжникът е с нагласата, че задължението му към кредиторите е заделено и отдавна погасено, то впоследствие с изненада установява, че това не е така – било заради изтеклите след този момент присъдени лихви, било заради допълнително сторените разноси от кредиторите и пр.

Освен това допълнителна трудност при ДСИ възниква от разпоредбите на посочените и цитирани от мен правила на ВСС относно набирателните сметки на ВСС. Съгласно тези правила – сумите, които не бъдат потърсени в рамките на една година от страните по делото, се прехвърлят по транзитната сметка на районния съд и оттам – в полза на бюджета на съдебната власт.

Както е известно, възбраната обезпечава реализацията на вземането. Тя цели да „запрети“ на длъжника да се разпорежи с възбранения имот, но не дава привилегия за този, в чиято полза е наложена пред други вискатели, както това е при ипотеката. Възбраната не създава право на предпочтително удовлетворяване на вискателя от възбранения имот. За това присъединилите се непривилегирани вискатели, ползвайки възбраната, не могат да ползват привилегията на вискателя, към който са се присъединили. В този смисъл считам, че ако длъжникът се разпорежи с второто си жилище след възбрана на първото, той не може да се позовава на несеквентируемостта на първото. Вписаната от съдебния/публичния изпълнител възбрана създава противопоставимост.

Третото задължено лице отговаря солидарно и към присъединилия се вискател, ако не съобрази наложения върху вземането на длъжника заповед. Присъединените непривилегирани вискатели не се ползват от привилегията на първоначалния вискател, към който са се присъединили. Когато се предявява разпределението, то се предявява и на присъединените вискатели. Постановеното от съда решение по жалба или иск има сила и по отношение на присъединените вискатели, независимо дали са встъпили в производството по гражданското дело, или не са.

Разпоредбата на чл. 435, ал. 1 от ГПК не признава право на вискателя (независимо дали е привилегирован или хирографарен) да атакува действия на съдения изпълнител свързани с разноските по делото /извън разпределението/, а само изрично изброените такива – отказ на съдебния изпълнител да извърши искано изпълнително действие, отказ на съдебния изпълнител да извърши нова оценка по реда на чл. 468, ал. 4 и чл. 485 ГПК и действия на съдебния изпълнител свързани със спирането, прекратяването или приключването на принудителното изпълнение. Считам, че тази неравнопоставена на длъжника правна норма трябва да бъде запълнена в спешен порядък.

ТР № 2 от 22.11.2022 г. по т. д. 2/2021 г. на ОСГТК на ВКС даде отговор и разреши спора между съдебните състави относно мястото на дължимата пропорционална т. 26 от ТТРЗЧСИ и съответния на нея чл. 53 от Тарифата за ДСИ върху вземането, сред привилегиите по чл. 136 от ЗЗД. Считам, че тази пропорционална такса следва да се дължи и върху вземането на фиска за ДДС – подобно на вземането на общините за данък на недвижимия имот. Пропорционалната такса по т. 26 от ТТРЗЧСИ и чл. 53 от Тарифата за ДСИ, се изчислява по един и същ начин с изключение на т. 2 от Забележка към т. 26,

когато се изчислява и събира еднократно на всяко шестмесечие, т.е. два пъти в годината. Подчертавам изрично, че съдебните изпълнители следва да спазват стриктно т. 3 от Забележки към т. 26, за да не се стигне до двойно събиране на пропорционална такса и утежняване на длъжника с разноси и такси, които той не следва да дължи. Според мен таксата следва да се изчислява върху всяко вземане поотделно, а не върху всички вземания общо по делото, по следния начин:

Внесена сума (например 2000 лв.)

----- X цялата такса т.26/чл.53

Цялото задължение/остатък, например 5000 лв.

Получава се процентът за съдебния изпълнител от внесената сума 2000 лв., който се приспада от получената сума 2000 лв.. Остатъкът (след приспадане на сумата за съдебния изпълнител) се разпределя и изплаща на вискателя.

По този начин се процедира с вземанията на всеки присъединен по право или с удостоверение вискател, като се отчитат привилегированите му разноси и привилегированото му вземане/респективно – хирографарните такива.

Изчислявайки таксата по т. 26 и чл. 53 върху всички суми общо на вискателите, както е направено в посоченото в изследването решение с изготвено разпределение от Апелативен съд гр. София, а също и по схемата, посочена от съдебния състав, води до събиране на по-висок процент пропорционална такса по т. 26/чл. 53 за ЧСИ/ДСИ, което утежнява и уврежда длъжника. Считаю, че длъжникът не следва да се ощетява финансово, за сметка обогатяване на съдебните изпълнители.

VII. ГЛАВА ШЕСТА ДРУГИ РАЗПРЕДЕЛЕНИЯ

6.1. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПРИ ВЪЗЛАГАНЕ НА ИМОТ ВМЕСТО ПЛАЩАНЕ

6.2. ВЪЗЛАГАНЕ НА ВЗЕМАНЕТО ЗА СЪБИРАНЕ ИЛИ ВМЕСТО ПЛАЩАНЕ

6.3. ПРОДАН НА НЕПОДЕЛЯЕМ ИМОТ, ПРЕДМЕТ НА СЪДЕБНА ДЕЛБА

6.4. РЕКВИЗИТИ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО.

ДЕЙСТВИЯ ПО НАСРОЧВАНЕ, ПРЕДЯВЯВАНЕ И ИЗПЛАЩАНЕ

Когато вещта, изнесена на публична продан, бъде закупена на публична продан от един от хирографарните вискатели и липсват други присъединени привилегировани такива, за да му бъде възложена вещта, този вискател прихваща от дължимата срещу стойността на имота сума такава част от вземането си, каквато му се пада по съразмерност (пропорционално на останалите хирографарни вискатели). В този случай вискателят, на когото ще бъде възложена вещта, ще следва да внесе припадащите се части (пропорционално) от вземанията на другите присъединени хирографарни вискатели. Остатъкът от вземането на вискателя, на когото е бил възложен имотът, както и вземанията на останалите вискатели, продължават да се дължат от длъжника. Какво следва да бъде разпределението, изготвено от съдебния изпълнител в този особен и специфичен случай на възлагане? Отново съдебният държавен или частен изпълнител следва да провери допустимостта на принудителното изпълнение и секвестрируемостта на постъпилата сума. От изключително важно естество е дали имотът/вещта, предмет на публична продан, е обявен и продаден с ДДС, или без ДДС. Известно е, че изготвянето на разпределението в този случай предхожда внасянето на сумите от вискателя, както и издаването на самото постановление за възлагане в полза на вискателя. При условие че имотът се продава с ДДС и ще бъде възложен с ДДС на вискателя, то най-напред в разпределението съдебният изпълнител следва да посочи сумата, представляваща ДДС, която вискателят трябва да внесе в законоустановения срок от влизане в сила на разпределението, а не от изготвяне на разпределението или пък от влизане в сила на постановлението за възлагане, по специалната/набирателната сметка на съдебния

изпълнител. Съгласно разпоредбата на чл. 131 от ЗДДС и чл. 83 от ППЗДДС – данъчното събитие при публичната продажба настъпва в деня на заплащане на пълната цена по продажбата. Ето защо при изготвяне на разпределението, съдебният изпълнител следва да отрази това обстоятелство, а вискателят, комуто предстои да внесе тази сума под формата на ДДС е длъжен да внесе данъка, независимо дали самият той е регистриран или не по ЗДДС. Изключение от това правило – когато междуременно длъжникът е бил deregистриран по ЗДДС, или продажбата (имотът – предмет на продажбата) междуременно е станала необлагаема.

На следващо място в разпределението съдебният изпълнител следва да се произнесе по отношение на привилегированите разноси на останалите вискатели (непривилегированите разноси се погасяват пропорционално, по съразмерност). Идва редът на вземането на общината по чл. 136 т. 2 от ЗЗД за данъци, последвано от вземането на съответната ТД на НАП и накрая – принадлежащите се части от вземанията и разноските на останалите хирографарни кредитори по съразмерност. Върху всички тези вземания – на ДДС, на общината, на ТД на НАП и на хирографарните кредитори (но не и върху разноските) следва да се начисли и пропорционалната такса по т. 26, респективно чл. 53, които обявеният за купувач вискател също следва да внесе. Важно е в разпределението да бъде отразено, че е приспадната внесената такса по т. 20, респективно чл. 47 (с или без ДДС), от таксата по т. 26 и чл. 53, която (ако) обявеният за купувач хирографарен вискател е внесъл авансово. В случай, че тази такса е била заплатена по делото от друг вискател, то обявеният за купувач хирографарен вискател следва, съгласно изготвеното разпределение да внесе тази такса, в качеството ѝ на привилегирована разноска за внеслия таксата вискател. Така изготвеното разпределение съдебният изпълнител е длъжен да предяви на всички вискатели и длъжници и едва след влизането му в сила, вискателят ще внесе сумата по разпределението. В този случай длъжникът също може и има право да оспори разпределението, позовавайки се на несеквестрируемост. След внасянето на сумата по влязлото в сила разпределение, съдебният изпълнител е длъжен да издаде постановление за възлагане в полза на вискателя и да изплати сумите, внесени по предявеното разпределение, на правоимащите.

В хипотезите, при които третото задължено лице отказва да предостави на съдебния изпълнител запорираното вземане (например – има претенции на други лица

върху същото вземане; не желае да го предостави доброволно, защото третото лице има висящ процес с длъжника за прихващане; оспорва вземането на взыскателя и пр.), известно е, че взыскателят има две възможности на защита:

А – С постановление съдебния изпълнител да му предостави вземането за събиране (процесуална субституция), и

Б – С постановление съдебния изпълнител, да му даде вземането вместо плащане (принудителна цесия).

И при двете възможности е необходимо кумулативно да съществуват няколко предпоставки: преди всичко да има наложен запор върху вземането (запорното съобщение е достигнало до адресата – третото задължено лице) и последното да не бъде предоставено на съдебния изпълнител. Друга важна според мен предпоставка е – изпълнителното дело да бъде висящо, т.е. да не е приключило или да не е било спряно/прекратено (например при хипотезите на чл. 638 и сл. от ТЗ). Не считам за необходимо в това заповедно производство (чл. 417 и чл. 418 от ГПК) по издаване на изпълнителен лист съдът служебно и задължително да конституира като взыскател и самия длъжник (необходимо другарство, под формата на процесуално застъпничество), макар че взыскателят ще иска от съда присъждане на дължимата сума от ТЗЛ в полза на длъжника (за разлика от иска по чл. 134 от ЗЗД, вр. чл. 510 от ГПК). Това е така, защото ТЗЛ вече е получило ЗС, с което е наложен запор върху вземането на длъжника и не го оспорва, защото в правния мир съществува изпълнителното основание. Ето защо считам, че взыскателят следва да бъде активно процесуално легитимиран под формата на процесуална суброгация.

Необходимо другарство (процесуално застъпничество) според мен ще е налице, в хипотезите, в които липсва изпълнително основание, а длъжникът твърди, че има вземане от ТЗЛ, което пък от своя страна ТЗЛ отрича. В този случай, въз основа на постановлението на съдебния изпълнител за възлагане на вземането за събиране, взыскателят може да подаде заявление до съда по чл. 410 от ГПК и в това производство, както и в хипотезата на депозирано от ТЗЛ възражение по чл. 414 от ГПК от страна на ТЗЛ, респективно – инициирано от овластения с постановление на съдебния изпълнител взыскател исково производство в срока по чл. 415, вр. чл. 422, вр. чл. 510 от ГПК е задължително съдът да конституира длъжника като необходим другар. Интересна би била хипотезата, при която процесуалният субституент на третото задължено лице, по

отношение на когото ТЗЛ е длъжник, предяви възражение по чл. 414 от ГПК. При това производство ще има участие на двама процесуални субституенти – този на първоначалния длъжник и този на третото задължено лице. Липсва ли такова изпълнително основание у длъжника, третото задължено лице (освен в посочените хипотезата на чл. 410 от ГПК) трябва да бъде осъдено в отделен исков процес (като с оглед на процесуална икономия, считам, че е възможно и удачно, но не е задължително) да се премине през заповедното производство по чл. 410 от ГПК. Вискателят ще се легитимира пред съда като ищец въз основа на постановлението на съдебния изпълнител за предоставяне на вземането за събиране или даването му вместо плащане. При това положение вискателят упражнява правата на бездействащия свой длъжник и в резултат на успешно реализиран исков процес ще се снабди с изпълнителен лист срещу третото задължено лице.

С постановлението (буква А) вискателят – процесуален субституент, придобива правото да събере вземането от свое име за сметка на длъжника. Той може да извършва всички необходими действия в изпълнителното производство спрямо третото задължено лице, без да може да се разпорежда с правото (например да го прехвърля). Постановлението на съдебния изпълнител няма прехвърлително действие относно вземането, а само легитимира вискателя да реализира притезанието си по принудителен ред. Постановленията на съдебния изпълнител не създават привилегия за вискателя спрямо вземането от третото задължено лице. В този смисъл – ако процесуалният субституент (ако не е ипотекарен/заложен кредитор) не е вписал възбрана и не ползва такава, ще бъде изключен от разпределението, ако друг вискател е провел например успешен иск по чл. 135 от ЗЗД. (Същото се отнася и за цесионера при принудителната цесия).

От получената сума (която според мен следва да бъде разпределена от съдебния изпълнител, тъй като вискателят не притежава специални знания за това), вискателят (съобразно вземането му) ще бъде удовлетворен – хирографарно (по съразмерност) или привилегировано. ТЗЛ може да противопостави на вискателя всички възражения, които би направил на длъжника преди запора (опрощаване, давност, перемпция и пр.), но не може да оспорва иска на вискателя с възражение, че изпълняемото право не съществува. При изготвяне на разпределението съдебният изпълнител отново ще се ръководи от

стъпките за проверка на допустимост и несеквестрируемост; перемпция или давност, противопоставимост, дължим данък ДДС, привилегироваи разноски, в т.ч. такси по т. 26 и чл. 53 с или без ДДС – включително върху вземането за данък добавена стойност и вземането на общината за данък на имота; приспадане или възстановяване на съответния взискател на събраната такса за опис, лимит на таксите, привилегироваи вземания, хирографарни вземания.

С Постановлението (буква Б) съдебният изпълнител прехвърля вземането на длъжника върху взискателя. Даване на взискателя вземането вместо плащане, за разлика от представянето му за събиране има прехвърлително действие (“Принудителна цесия“) и взискателят става негов (на вземането) притежател (вместо длъжника). Той може и има право да се разпорежда с него. Вземането става изключително негово и длъжникът се счита издължен и освободен до размера на даденото вземане. Задължението на длъжника се счита за погасено в размер на даденото вземане и това обстоятелство незабавно се отбелязва върху гърба на изпълнителния лист. Съдебният изпълнител следва да прекрати делото по отношение на длъжника, а на негово място процесът продължава срещу третото задължено лице, което обаче следва да плаща направо на взискателя.

При изготвяне на разпределение в хипотезата на буква Б, взискателят, на когото е предадено вземането вместо плащане, внася сумата, необходима за удовлетворяване на присъединените взискатели. Съгласно чл. 514 от ГПК разноските, които взискателят прави за събирането, остават за негова сметка. Той е длъжен да дава точна сметка (отчет – б.а.) на съдебния изпълнител за събраните суми. Текстът на закона е ясен – когато няма присъединени по делото взискатели, взискателят, комуто е предадено вземането вместо плащане, е длъжен единствено да дава „сметка“ на СИ относно събраната сума, с цел – отбелязването ѝ върху изпълнителния лист и редуциране на задължението, като след изплащането му съдебният изпълнител ще прекрати делото. Съдебният изпълнител обаче няма възможност да следи дали с тази сума взискателят в противовес на чл. 514 ГПК не погасява сторените от него разноски, т.е. взискателят неоснователно да прехвърли тежестта за разноските върху ТЗЛ. По-сложна е ситуацията, когато в изпълнителното производство има присъединени привилегироваи или хирографарни кредитори. Тогава взискателят, комуто е предадено вземането, трябва от сумата, която е събрал от третото задължено лице, да „внесе“ по сметка на съдебния изпълнител (специална при ЧСИ –

набирателна при ДСИ), необходима за удовлетворяване на присъединените вискатели. В този случай отново съм на мнение, че вискателят, комуто е предадено вземането вместо плащане не притежава специални знания, за да определи или разпредели сумата. Отново съдебният изпълнител е онзи компетентен орган, който трябва да изготви разпределение (подобно на разпределението при възлагане на имот вместо плащане на вискател, участвал в публичната продажба на недвижим имот). Следователно вискателят, на когото е предадено вземането вместо плащане трябва да уведоми съдебният изпълнител за сумата, която е събрал, чрез какъв способ е събрана от него, какъв е размерът на претенцията му и пр. Съдебният изпълнител – след като извърши задължителните проверки (посочени по-горе) и справки по делото в публичните регистри, ще изготви разпределението. Намирам, че тук субсидиарно (помощно, допълнително) следва да се приложи нормата на чл. 495 и вискателят - цесионер да внесе припадащата се на присъединените кредитори сума в двуседмичен срок, от влизане в сила на предявеното разпределение, като извърши прихващане. Проблемът, който би възникнал при изготвяне на разпределението от страна на съдебния изпълнител ще бъде свързан с разноските. Присъединените вискатели ще получат своите привилегировани или непривилегировани разноски, докато разноските за вискателят който е събрал сумата, съгласно чл. 514 от ГПК, следва да останат за негова сметка. Смятам тази норма за крайно дискриминационна и неравнопоставена и същата следва да бъде обсъдена, преразгледана и изменена.

При публична продажба на неподеляем делбен имот са възможни две хипотези: съделител може да бъде "принуден" да изкупи процесния недвижим имот над пазарната му цена, или пък имотът да бъде възложен на трето за съсобствеността лице. След влизане в сила на постановлението за възлагане и вписването му като акт за собственост в имотния регистър, съдебният изпълнител преминава към разпределяне на получената продажна цена от продавача по реда на чл. 460 от ГПК и спазване на привилегиите по чл. 136 от ЗЗД. Така той изпълнява съдебното решение и погасява вземанията чрез спазване определените в делбеното производство дялове на съделителите. По-особено ще е разпределението, когато вискател - съделител е придобил имота чрез публичната продажба. В този случай СИ следва първо да изготви разпределение на продажната цена, за която вискателят съделител е обявен за купувач. По този начин на последния се указва, какво следва да заплати. Това е така, защото по отношение на своето вземане той прави прихващане, но

по отношение на останалите вземания по делото прави ефективно плащане, включително и на присъединените по право или с удостоверение привилегировани или хирографарни кредитори. Едва след влизане в сила на това разпределение и изплащане на сумите по него на правоимащите, съдебният изпълнител ще изготви и акта за собственост – възлагателното постановление.

Разпределението – като акт, съставен от съдебния изпълнител – държавен или частен, се обективира в постановление, което има своите задължителни реквизити. В същото трябва да бъде индивидуализиран органът, който го издава, посочен номерът на изпълнителното дело, основанието за издаване на разпределението, активната и пасивната легитимация по делото – респективно привилегироваността и хирографарността на вземанията. Необходимо е да бъде посочен процесният недвижим имот, или движима вещ, предмет на публична продажба, или да бъде индивидуализирано постъпилото от заповедта вземане, което се разпределя. Обезателно се посочва цялата сума, която ще се разпределя и каква част от нея представлява ДДС, остатъкът за разпределяне между кредиторите, след превеждане на ДДС в полза на фиска. Същността на разпределението е от важно значение, защото трябва да разкрива на всички субекти по разбираем и прозрачен начин каква част от вземанията се погасява. Неясните и неразбираеми разпределения не могат да породят желаните правни последици, а именно – справедливо удовлетворяване на кредиторите. Постановлението за разпределение следва да съдържа и диспозитив за деня и часа на обявяване на същото, както и пред кого, в какъв срок подлежи на съдебен контрол.

Постановлението с изготвеното разпределение се обявява (предявява, оповестява) на страните по делото, като за целта органът по принудително изпълнение съставя официален удостоверяващ документ по смисъла на ГПК – протокол. След направеното официално оповестяване, постановлението за разпределение се стабилизира и не може да бъде изменяно от съдебния изпълнител.

VIII. НАУЧЕН ПРИНОС

Научният принос, явяващ се резултат от направеното изследване се изразява в:

1. Откриване на корените и доказване произхода на важни институти в правото;
2. Изясняване на основните въпроси и изказване на аргументирани становища по важни проблеми от предмета на темата;
3. Изготвяне и даване на предложения за изменение на действащото законодателство.

Приносът в науката се изразява в:

– доказване на произхода на хирографа, несеквестируемостта, поръчителството, лихвата;

– за пръв път терминът „несеквестируемост“ у нас се употребява в третото българско царство – в Законъ за съдопроизводството от 1892 г.;

– терминът „разпределение“ се среща у нас за пръв път в Законъ за съдебните пристави от 1902 г.;

– терминът „привилегия“ е употребен за пръв у нас не в ЗЗД от 1893 г., а в Законъ за привилегиите и ипотеките от 1908 г.;

- за пръв път терминът „перемпция“ е въведен у нас през 1936 г.

Направени предложения de lege ferenda:

- Предложение за изменение de lege ferenda и отстраняване на пропусака, свързан с чл. 446 а от ГПК.
- Предложение de lege ferenda в текста на чл. 464 от ГПК: „Оспорването на съществуването на вземането на друг взискател, включително и в хипотезите на симулативни сделки, и настъпила погасителна давност следва да е в тридневен срок от деня на предявяване на разпределението“.
- Предложение de lege ferenda за изменение в чл. 427 от ГПК – да бъде добавена ал. 6 „В хипотезите на постановени различни съдебни актове и наличие на възможност за прихващане по същите, двете изпълнителни дела задължително се образуват при един и същ съдебен изпълнител, с оглед на правилно изготвяне на разпределението.

В случай че страните не сторят това, съдебният изпълнител, събрал пръв сума, е длъжен да изиска делото и да съедини двете дела за общо разглеждане“

- Предложение за изменение в чл. 432 от ГПК – *de lege ferenda* да бъде добавена т. 8 със следния текст: „В случаите на направено от длъжника по изпълнителното производство възражение за прихващане или погасяване, което е оспорено от вискателя. В тази хипотеза съдебният изпълнител е длъжен да укаже на страните подходящ срок, в който искът за прихващане/погасяване да бъде предявен пред съда. При неспазване на указания срок за предявяване на иска пред съда, принудителното изпълнение се възобновява *ex lege*“.
- Предложение *de lege ferenda* за изменение на чл. 435 от ГПК, с възможност за вискателят да обжалва акта за разноските.
- Предложение за изменение *de lege ferenda* на ГПК – актът, с който се обжалват постановените разноси от ДСИ или ЧСИ, да подлежи подобно на разпределението на 2-инстанционен съдебен контрол. Уеднаквяване на производството по обжалване на акта за разноските по чл. 435 и чл. 462 от ГПК.
- Предложение *de lege ferenda* за изменение на ЗОЗ – относно обжалването на разпределението по ЗОЗ и администрирането на жалбата; изрично трябва да бъде уредено, че жалбата се подава чрез депозитаря, пред районен съд по местожителството/седалището на депозитаря. Жалбата се администрира незабавно, като преписи от нея се изпращат на страните и лицата от окончателния списък, които са уведомени за разпределението и ще бъдат обвързани с него.
- Предложение *de lege ferenda* чл. 41, ал. 2 от ЗОЗ бъде допълнен и уточнен по следния начин: „по седалище и адрес на управление на депозитаря“, с цел бързина и процесуална икономия.
- Предложение *de lege ferenda* чл. 41, ал. 2 от ЗОЗ бъде допълнен и уточнен по следния начин: „по седалище и адрес на управление на депозитаря“, с цел бързина и процесуална икономия.
- Предложение *de lege ferenda* да се предвиди възможност в ЗОЗ за публикуване (обявяване) в специалния бюлетин на Министерство на икономиката и в ЦРОЗ на изготвеното от депозитаря разпределение.

- Предложение de lege ferenda за изменение на ППЗДДС и чл. 131 от ЗДДС, във вр. с чл. 45, ал. 7 от същия закон: „длъжникът трябва да упражни правото си на избор най-късно с изготвяне на протокола за опис на вещта (недвижима или движима)“, тъй като в него се определя началната цена, от която да започне наддаването, респективно – поставя се задачата на лицензираното вещо лице, притежаващо специални знания, да определи пазарната стойност на имота с ДДС или без ДДС.
- Предложение de lege ferenda за изменение в чл. 136 от ЗЗД, като сред привилегиите намери място и вземането на фиска за ДДС, подобно на вземането на общината за данък недвижим имот, от стойността на имота.
- Предложение de lege ferenda в чл. 136 от ЗЗД да бъде дефинирано понятието „привилегия“.
- Предложение de lege ferenda за изменение на законодателството, като се даде възможност на ДСИ и ЧСИ да имат набирателна/специална сметка в чужда валута.
- Предложение de lege ferenda за изменение на закона относно лихвената сметка на ЧСИ/набирателните сметки на съдилищата – и изрично установяване на кого принадлежат натрупаните непоискани и погасени по давност средства от лихви.
- Становище, относно наименованието на акта, в който се обективира разпределение – а именно – постановление (а не протокол, сметка, извадка от програмния продукт на съответния съдебен изпълнител).

Изразени становища:

- Становище във връзка с приложението в практиката на чл. 116, б. „в“ ЗЗД.
- Становище, относно постъпващи доброволни плащания след образуване на изпълнителното производство.
- Становище относно изчисляване на т. 26 и респективно – чл. 53 – върху всяко вземане поотделно.
- Становище – разпределението, което ЧСИ изготвя съгласно ЗОЗ, да бъде съставено по чл. 722 от ТЗ, а не по ГПК, във вр. чл. 136 ЗЗД.
- Становище – депозитарят, в т.ч. и ЧСИ, да следят служебно за подновяването на вписването на ипотеката/залога.

- Становище – държавният и съдебен изпълнител да следят служебно в обществен интерес допустимостта на принудителното изпълнение, секвестрируемостта, настъпила перемпция или давност, противопоставимост, привилегираност и хирографарност.
- В производството по несъстоятелност – чакаме решение на ВКС, заседание 11.12.2023 г. Обявено за решаване.
- Становище – да се преосмисли чл. 72 от ЗЗД и погасяването в поредицата разноски, лихви, главница – като бъде променен начинът и първо се събира главницата, след това лихвата и накрая разноските, с оглед – да се избегне на първо място колизията между гасенето на задължението към фиска по разпределението на ЧСИ/ДСИ и прилаганото на практика погасяване от НАП и на второ място – за да се избегне неимоверното нарастване на дълга, предвид лихвата, която продължава да тече до окончателното погасяване на главницата.
- Становище относно задължителните реквизити, структурата и съдържанието на постановлението за разпределението.
- Становище за изрична забрана на „частното лихварство“ или приемане на специален закон за частното лихварство.
- Предоставена формула за начинъа на изчисляване на т. 26, чл. 53 от съответните тарифи на държавното и частно съдебно изпълнение.
- Становище за момента на превалутиране на задължението и момента на изчисляване на присъдената лихва.
- Становище за разноските, дължими на вискател – съделител, образувал изпълнителното производство за изнасяне на публична продан на неподеляем имот.
- Становище относно компетентния орган, който следва да изготвя разпределение при хипотезите на възлагане на вземането за събиране или вместо плащане (процесуална субституция и принудителна цесия).
- Становище относно разноските по чл. 514 от ГПК.

Резултатите от настоящия изследователски труд са послужили за изготвянето на следните две публикации:

– **За някои предизвикателства при изготвяне на разпределението по реда на ГПК, ЗОЗ, ДОПК и ТЗ.** Годишник НБУ, 2022 г. – електронно издание, кн. 1.

– **Усложнение в изпълнението на европейска заповед за плащане и европейска заповед за заповар на банкови сметки.** Юридическо списание, НБУ, бр. 2/ 2023 г.

Част от проблемите, засегнати в настоящия труд и достигнатите резултати бяха обсъдени с аудиторията на **организираните от мен 2 бр. публични лекции в НБУ (в които взех и участие, заедно с поканените от мен лектори – съдии)** – на 14.12.2023 г. и 11.01.2024 г. Първата – във връзка с измененията в ГПК, които влизат в сила от 01.07.2024 г. в заповедното и изпълнителното производство (в частност в изпълнителния процес) и тяхното отражение върху изготвяне на разпределенията от съдебните изпълнители (респективно – съдебните състави на окръжен и апелативен съд) и

втората – във връзка с противопоставимостта на вписваните в имотния регистър актове и присъединените по право кредитори, включени в разпределението.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- Авдиев, В. И. История на древния изток, София: „Наука и изкуство“, 1989.
- Андреев, М. Н. Римско частно право, София: София-Р, 1992.
- Андреев, М. История на българската буржоазна държава и право 1878-1917, София: София-Р, 1993.
- Гийом, П. Нови насоки за осигуряване на ефективността на европейските стандарти в областта на изпълнението на съдебните решения, сп. „Принудително изпълнение“, сборник „Съдебни практики“, коментари, тълкувания, анализи, кн. 1, София, доцент в университета в Мейн (Франция), член на Themisum, консултант на Международния съюз на съдебните изпълнители, „Фенея“, 2011.
- Градинарова, Т. Гражданско-процесуално право (курс лекции), първа част, ИЦ при РУ „Ангел Кънчев“, 2015.
- Данов, Хр. Христоматия по история на стария свят. Пето преработено и допълнено издание, София: „Наука и изкуство“, 1976.
- Жан-Филип Дюнан, Паскал Пишона. Римско право, второ преработено и допълнено издание, София: „Сиела“, 2010.
- Иванов, Д. Особеният залог в българското право, София: „Сиела Норма“ АД, 2017.
- Иванов, Д. Таксата на частните съдебните изпълнители за събрано вземане, Сп. „Общество и право“, бр. 03/2019 г.
- Кожухаров, Ал. Облигационно право. Общо учение за облигационното отношение. Книга първа. Книга втора, София: Софи-Р, 1992.
- Коларов, Т. Произходът на института на процесуалната субституция в българското право. Юридическо списание на Нов български университет, № 3, 10-22, достъпно: <https://law.nbu.bg/bg/law-journal-of-new-bulgarian-university> Посетено на 30.12.2022.
- Коларов, Т., Лекова, Ц., Дахлянова, И. Наръчник по гражданско-процесуално право, София: „Сиела Норма“ АД, 2022.
- Коларов, Т. Процесуалната субституция в гражданския процес, София: „Сиела Норма“ АД, 2023.
- Корнезов, Л. Гражданско съдопроизводство, том. II, Съдебни и несъдебни производства, София: Софи-Р, 2010.

Мутафчиев, Г. Изпълнително производство на народна република България, София: УИ „Климент Охридски“, 1989.

Николов, Д., Иванов, Д. Изпълнително производство по ГПК и ЗОЗ. Второ преработено и допълнено издание, София: „Сиела Норма“ АД, 2017.

Попова, В. Пропорционалната точка 26 ТТРЗЧСИ и чл. 53 ТДТССГПК и разпределението по чл. 460 от ГПК в изпълнителният процес. Научно-практически коментар, публ. „Апис-Практика“, 2011.

Силяновски, Д. Гражданско съдопроизводство. Изпълнително производство, първо издание, София: „Идеал“ О.О.Д-во, 1946.

Сталев, Ж. Българско гражданско процесуално право, София: ИК "Сиела", 2000.

Сталев, Ж., Мингова, А., Попова, В., Стамболиев, О., Иванова Р. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено издание, София: „Сиела Норма“ АД, 2020.

Сборник Съдебни практики. Принудително изпълнение. Коментари. Тълкувания. Анализи, кн. 1, София: „Феней“, 2011.

Ценова, Л. Облагане с ДДС дейността на ЧСИ. Сп. „Принудително изпълнение“, кн. 1, сборник съдебни практики. Коментари, тълкувания, анализи. София: „Феней“, 2014.

Чернев, С. Заповедно производство, София: „Сиби“, 2012.

ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ:

<https://nauka.bg/zakonite-na-vavilonskiya-tsar-hamurapi/> септември 13, (2011).

<https://online.apis.bg> публикация на 20.10.2011 г. – Попова, В. Проблемът за съотношението между изпълнителния процес по новия ГПК и изпълнителния процес по ДОПК, във връзка с чл. 136 от ЗЗД. В: Апис-време.

ИЗПОЛЗВАНИ ЗАКОНОВИ И ПОДЗАКОНОВИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ:

Гражданско-процесуален кодекс на РБ, обн. ДВ, бр. 107 от 30.12.1952, София.

Гражданско-процесуален кодекс на РБ, обн., ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., последно изм. и доп. на 10.10.2023 г., в сила от 1.06.2024 г., бр. 102 от 8.12.2023 г., изм. и доп. ДВ. бр. 39 от 1 май 2024 г.

Закон за частните съдебни изпълнители, обн., ДВ, бр. 43 от 20.05.2005 г., в сила от 1.09.2005 г., посл. доп., бр. 107 от 18.12.2020 г.

Закон за съдебната власт, обн., ДВ, бр. 64 от 7.08.2007 г., изм. и доп., бр. 86 от 13.10.2023 г., изм. и доп. ДВ. бр.108 от 30 декември 2023 г., изм. и доп. ДВ. бр.18 от 1 март 2024 г.

Закон за данък добавена стойност, обн., ДВ, бр. 63 от 4.08.2006 г., изм. и доп., бр. 66 от 1.08.2023 г., изм. и доп. ДВ. бр. 106 от 22 декември 2023 г., изм. ДВ. бр.108 от 30 декември 2023 г., изм. и доп. ДВ. бр.42 от 14 май 2024 г.

Семеен кодекс, обн., ДВ, бр. 47 от 23.06.2009 г., в сила от 1.10.2009 г.; изм. и доп., бр. 67 от 4.08.2023 г., изм. и доп. ДВ. бр.106 от 22 декември 2023 г.

Законъ за гражданското съдопроизводство, утвърден с указ № 447 от 15.12.1891 г., обн. ДВ бр. 31 от 08.02.1891 г.

Закон за задълженията и договорите, обн. ДВ, бр. 268 от 5.12.1892 г. в сила от 01.03.1893 г.

Закон за заповедното съдебно производство, обн. ДВ, бр. 227 от 15.12.1897 г.

Закон за устройство на съдилищата, обн. ДВ, бр. 47/02.06.1880 г.

Законъ за съдебните пристави, обн. ДВ, 31.12.1902 г.

Закон за привилегиите и ипотеките, обн. ДВ, бр. 21/26.01.1908 г.

Закон за организацията на ипотечният кредит, обн. ДВ от 20.11.1927 г.

Законъ за гражданското съдопроизводство, утвърден с указ № 37 от 28.12.1929 г., обн. ДВ, бр. 246 от 01.02.1930 г.

Наредба – Закон за съдиите–изпълнители, утвърдена с Указ № 54/24.П.1935 г., обн. ДВ бр. 47/01.П.1935 г., изм.и доп. ДВ бр. 57/13.03.1936 г.

Закон за облекчаване на длъжниците и заздравяване на кредитите, обн. ДВ,1934 г.

Закон за задълженията и договорите, обн. ДВ бр. 275 от 22.11.1950 г., изм. с Решение № 4 от 20.04.2021 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 35 от 27.04.2021 г.

Закон за особените залози, обн., ДВ, бр. 100 от 22.11.1996 г., в сила от 1.04.1997 г. доп., бр. 66 от 1.08.2023 г., изм. ДВ. бр. 41 от 10 май 2024 г.

Данъчно-осигурителен процесуален кодекс, обн., ДВ, бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., изм., бр. 84 от 6.10.2023 г., в сила от 6.10.2023 г., бр. 102 от 8.12.2023 г., изм. ДВ. бр.106 от 22 декември 2023 г., изм. и доп. ДВ. бр. 36 от 23 април 2024 г.

Кодекс за социалното осигуряване, обн., ДВ, бр. 110 от 17.12.1999 г., в сила от 1.01.2000 г., изм. и доп., бр. 84 от 6.10.2023 г., бр. 85 от 10.10.2023 г., в сила от 10.10.2023 г., изм. и доп. ДВ. бр.106 от 22 декември 2023 г., изм. ДВ. бр.2 от 5 януари 2024 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 23 февруари 2024 г., изм. ДВ. бр. 27 от 29 март 2024 г.

Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража в сила от 01.06.2009 г., изм. ДВ. бр. 84 от 6 октомври 2023 г.

ПРАВИЛНИЦИ:

Временни правила за устройство на съдебната власт в България от 1878 г, приети от Съвета на руския императорски комисар, в-к Марица, бр. 18/26.09.1878 г., Пловдив.

Правилник за прилагане на закона за данък добавена стойност, издаден от министъра на финансите, обн., ДВ, бр. 76 от 15.09.2006 г., в сила от 1.01.2007 г., доп., бр. 99 от 28.11.2023 г., в сила от 1.01.2024 г.

Правилник за администрацията в съдилищата, издаден от Висшия съдебен съвет, обн., ДВ, бр. 68 от 22.08.2017 г., в сила от 22.08.2017 г., изм. и доп., бр. 94 от 10.11.2023 г., в сила от 1.07.2024 г., попр., бр. 97 от 21.11.2023 г.

Правилник за прилагане на закона за данък добавената стойност, издаден от Министъра на финансите, в сила от 01.01.2007 г., доп. ДВ. бр. 99 от 28 ноември 2023 г.

Правилник за прилагане на закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, издаден от Министъра на правосъдието, обн. ДВ. бр. 9 от 2 февруари 2010 г., изм. и доп. ДВ. бр. 35 от 27 април 2021 г.

НАРЕДБИ:

Наредба № 4 от 6 февруари 2006 г. за служебния архив на частните съдебни изпълнители, издадена от министерство на правосъдието, обн. ДВ, бр. 16 от 21 февруари 2006 г., изм. и доп., бр. 51 от 28.06.2019 г.

Наредба № 2 от 6 февруари 2006 г. за задължителното застраховане на частните съдебни изпълнители, издадена от министерство на правосъдието, обн. ДВ, бр 16 от 21 февруари 2006 г., изм., бр. 51 от 28.06.2019 г.

Наредба № 3 от 6 февруари 2006 г. за годишните отчети на частните съдебни изпълнители, обн. ДВ, бр. 16 от 21 февруари 2006 г., изм., бр. 51 от 28.06.2019 г., в сила от 28.06.2020 г.

Наредба за определяне на реда за изплащане от държавата на присъдена издръжка, приета с ПМС № 167 от 17.06.2011 г., обн. ДВ, бр. 48 от 24.06.2011 г., в сила от 24.06.2011 г., изм. и доп., бр. 22, изм. и доп., бр. 22 от 16.03.2012 г., в сила от 16.03.2012 г.

ТЪЛКУВАТЕЛНИ РЕШЕНИЯ:

- ТР № 6 от 06.11.2013 г. по т. д. № 6/2012 г. на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 2 от 26.06. 2015 г. по т. д. № 2/2013 г. на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 4 от 29.04.2015 г. по т. д. № 4/2014 г. на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 4 от 11.03.2019 г. по т. д. № 4/2017 г. на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 2 от 18.03.2022 г. по т. д. № 2/2020 г. на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 6 от 23.10.2015 г. по т. д. № 6/2014 на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 3 от 10.07.2017 г. по т. д. № 3/2015 г. на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 2 от 22.11.2022 г. по т.д. № 2/2021 г. на ОСГТК на ВКС.
- ТР № 3 от 03.07.2014 г. по т. д. № 5/2013 г. на ОСК на ВАС.

ДРУГИ ИЗПОЛЗВАНИ АКТОВЕ:

Тарифа за таксите и разноските към ЗЧСИ, обн. ДВ, бр. 35 от 28 април 2006 г., Решение № 13014 от 2.12.2015 г. на ВАС на РБ - бр. 100 от 18.12.2015 г.

Тарифа за държавните такси, които се събират от съдилищата по ГПК, обн. ДВ. бр.22 от 28 февруари 2008 г., изм. ДВ. бр.50 от 30 май 2008 г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 12 март 2013 г., изм. ДВ. бр. 35 от 2 май 2017 г.

Правила на Висшия съдебен съвет, утвърдени с решение на Висшия съдебен съвет по протокол № 43 от 07.11.2013 г., изменени и допълнени с решение на Пленума на ВСС по протокол № 21 от 19.07.2018 г.

Списък на вещите, върху които съгласно чл. 339, т. а от ГПК (1952) не може да бъде насочено принудително изпълнение за задължения на гражданите, обн. в „Известия“ бр. 21 от 11.Ш.1952 г.

Регламент /ЕО/ № 1896/2006 г., на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. за създаване на процедура за европейска заповед за плащане, в сила от 24.07.2007 г.

Регламент /ЕС/ № 655/2014 г. на Европейският парламент и на Съвета от 15 май 2014 г., за създаване на процедура за европейска заповед за запор на банкови сметки, в сила от 17.07.2014 г.

Регламент (ЕО) № 1348/2000 от 29 май 2000 г., за връчване на съдебни и извънсъдебни документи по граждански, или търговски дела, в държавите-членки, отм.

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ГПК – Граждански процесуален кодекс

ЗЧСИ – Закон за частните съдебни изпълнители

ТТРЗЧСИ – тарифа за таксите и разноските към закона за частните съдебни изпълнители

ТДТССГПК – тарифа за държавните такси събирани от съдилищата по гражданския процесуален кодекс

ВС – Върховен съд

СК – Семейен кодекс

НК – Наказателен кодекс

КСО – Кодекс за социалното осигуряване

НОРИДПИ – Наредба за определяне на реда за изплащане от държавата на присъдена издръжка

ЗИНЗС – Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража

ППЗИНС – Правилник за прилагане на закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража

ЗДДС – Закон за данък добавена стойност

ПДИ – Покана за доброволно изпълнение
ЗЗД – Закон за задълженията и договорите
ППЗДДС – Правилник за прилагане закона за добавена стойност
ВКС – Върховен касационен съд
ТР – Тълкувателно решение
ДСИ – държавен съдебен изпълнител
ЧСИ – частен съдебен изпълнител
НАП – Национална агенция по приходите
РС – районен съд
РБ – Република България
ВСС – Висш съдебен съвет
ЗСч. – Закон за счетоводството
ДФЕС – Договор за функциониране на Европейския съюз
ОСГТК – Общо събрание на гражданска и търговска колегии
ЗСВ – Закон за съдебната власт
ЕФГЗ – Европейския фонд за гарантиране в земеделието
СЕПП – Схема за единно плащане на площ
ЕС – Европейски съюз
ЕП – Европейски парламент
МРЗ – минимална работна заплата
ДФ – Държавен фонд
ВТОС – Великотърновски окръжен съд
СГС – Софийски градски съд
ТД – териториална дирекция
ДОПК – Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
ЕЗП – европейска заповед за плащане
ЕЗЗБС – европейска заповед за запор на банкови сметки
В. гр. д. – въззивно гражданско дело
ГО – гражданско отделение
НОИ – Национален осигурителен институт
АС – Апелативен съд

ЗН – Закон за наследството

ВАС – Върховен административен съд

ЛОС – Ловешки окръжен съд

ЦУ на НАП – централно управление на национална агенция по приходите

ЗПИИРКОРНФС – Закон за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции.

СПН – сила на присъдено нещо.